

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostně právní

Vývoj azylové a migrační politiky států Visegrádské skupiny

Bakalářská práce

**Development of asylum and migration policy of the Visegrad Group
countries**

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Štěpán Strnad, PhD.

AUTOR PRÁCE

Vendula Březovská

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 29. 8. 2022

Vendula Březovská

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá vývojem azylové a migrační politiky států Visegrádské skupiny v kontextu 21. století. Pozornost je věnována především situaci po roce 2015, která datuje počátek migrační krize na území Evropské unie. Cílem tohoto textu je určení základních pojmů v oblasti migrační a azylové politiky a zjistit vývoj situace v Evropě i jednotlivých státech V4. Z metodologického hlediska bude použita forma komparace jednotlivých politik vybraných států následována prognózou možného budoucího vývoje.

KLÍČOVÁ SLOVA

Migrace * azyl * uprchlík * bezpečnost * smlouva

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the development of asylum and migration policy of the Visegrad Group countries in the context of the 21st century. Particular attention is paid to the situation after 2015, which dates the beginning of the migration crisis in the European Union. The aim of this text is to determine the basic concepts in the field of migration and asylum policy and to find out the development of the situation in Europe and individual V4 countries. From a methodological point of view, a form of comparison of individual policies of selected countries will be used, followed by a forecast of possible future developments.

KEYWORDS

Migration * asylum * refugee * security * contract

Obsah

Úvod	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Slovník vybraných pojmů	8
1.1 Migrace	8
1.1.1 Migrant	8
1.1.2 Cizinec	9
1.1.3 Uprchlík	9
1.1.4 Vnitřně přesídlená osoba	10
1.2 Emigrace	10
1.3 Imigrace	10
1.4 Integrace	11
1.5 Reemigrace	11
1.6 Trvalý pobyt	12
1.7 Vyhoštění	12
1.8 Bezpečnost státu	12
2 Migrační teorie	14
2.1 Hlavní důvody k migraci	16
2.1.1 Ekonomické důvody	16
2.1.2 Demografické důvody	16
2.1.3 Enviromentální migrace	17
2.1.4 Migrace z vojenských a politických příčin	17
2.2 Právní úprava migrační teorie	18
3 Migrační a azylová politika Evropské unie	21
3.1 Vývoj migrace na území EU	23
3.2 Současné migrační trasy	26

ANALYTICKÁ ČÁST	30
4 Migrační a azylová politika států V4.....	31
4.1 Migrační a azylová politika České republiky.....	32
4.2 Migrační a azylová politika Slovenské republiky	35
4.3 Migrační a azylová politika Polské republiky	37
4.4 Migrační a azylová politika Maďarska	38
4.5 Komparace zemí V4.....	40
5 Prognóza předpokládaného vývoje azylové a migrační politiky Visegrádské skupiny	42
5.1 Prognóza předpokládaného vývoje migrace do České republiky	43
5.2 Prognóza předpokládaného vývoje migrace na Slovensko.....	44
5.3 Prognóza předpokládaného vývoje migrace do Polska.....	45
5.4 Prognóza předpokládaného vývoje migrace do Maďarska	45
Závěr	48
Seznam použité literatury	51
Monografie.....	51
Zákony a dokumenty států a nadnárodních organizací	53
Webové zdroje a články.....	53
Seznam použitých zkratk	59
Seznam příloh.....	60

Úvod

Termín „migrace“ není pro člověka neznámým pojmem. Stěhování národů ve 2. až 6. století můžeme označit jako jednu z prvních rozsáhlých migrací naší historie, kdy s přechodem starověku do novověku narůstá počet obyvatel a vznikají konflikty. Z toho lze usoudit, že migrace je stará jako lidská společnost. Lidé přirozeně odchází z nefunkčních či nefungujících zemí nebo ze zemí postižených přírodní či lidskou katastrofou.

Migrační krize v roce 2015 zasáhla mnohé země Evropské unie, a to nejen svým rozsahem, ale i dopadem na životy občanů zemí Evropského společenství. Problematika migrační krize se stává diskutabilním tématem, které rozděluje společnost. Nepřipravenost Evropské unie přinesla do médií diskuzi, které přinesly sdělení, že migrace je pro členské státy závažný bezpečnostní problém. Rozdílné postoje následně ukázaly rozdíl v přístupu k řešení dané krize mezi jednotlivými členskými státy.

Tato bakalářská práce je zaměřena na vývoj a změnu azylové a migrační politiky států Visegrádské skupiny ve vztahu k migrační krizi z roku 2015. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. První kapitola je věnována objasnění základních pojmů týkajících se migrace, přičemž vyčlení stěžejní pojmy důležité pro tuto práci, zejména rozdíl mezi pojmy migrant, imigrant a emigrant. Druhá kapitola se bude věnovat migračním teoriím a jejich vzniku. V kapitole budou popsány základní důvody k migraci a legislativní úprava migrační teorie v rámci Evropské unie.

Třetí a závěrečná kapitola teoretická práce bude zaměřena na samotný vývoj migrační krize od roku 2015 po začátek roku 2022. V kapitole bude v úvodu popsán vývoj migrační a azylové spolupráce v rámci Evropské unie z legislativního hlediska. V návaznosti bude stručně popsán vývoj migrační krize a vyznačeny hlavní migrační trasy.

Analytická část je rozdělena do dvou samostatných částí. První část je zaměřena na vývoj politik států Visegrádské skupiny v oblasti migrace a azylu. Druhou částí je prognóza předpokládaného vývoje v oblasti migrační politik jednotlivých států.

Cílem práce je analyzovat vývoj migrační a azylové politiky států V4 a vyhodnotit současnou situaci s ohledem na dopad evropské migrační krize. Dílčím cílem práce je přednesení možných prognóz pro budoucí vývoj jak jednotlivých států, tak i Visegrádu jako takového.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Slovník vybraných pojmů

Na úvod práce je stěžejní vysvětlit a definovat základní pojmy, které úzce souvisí s obsahem a problematikou tématu bakalářské práce. Tyto pojmy byly vybrány z důvodu častého zaměňování médií a širokou veřejností.

1.1 Migrace

Migrace je globální jev způsobený nejen ekonomickými faktory, ale také sociálními či politickými. Migrace lidstva existuje od nepaměti. Jde o pohyb menšiny, při němž dochází ke změně bydliště uvnitř nebo přes hranice libovolné administrativní jednotky. Migraci je tedy možno definovat jako stěhování obyvatel z jednoho regionu, země či kontinentu do regionu, země či kontinentu jiného.¹

Jelikož pojem migrace není přesně definován, pro základní rozdělení pojmu migrant byla použita definice organizace Člověk v tísni.² Tato definice rozděluje migranty podle způsobu, jakým dorazili do země.

1.1.1 Migrant

V médiích bývá často zaměňován pojem migrant a uprchlík, ačkoli se jedná o dva různé pojmy. Migrant je člověk, který se narodil nebo dlouhodobě žil v jiné zemi. Nejčastější definice je používána z dokumentů OSN a označuje člověka, který dobrovolně překročí mezinárodně uznávané hranice a v jiné zemi zůstává déle než jeden rok.

Z odborného hlediska jsou pak samostatnou kategorií tzv. environmentální migranti,³ jimž dle Ženevské úmluvy a mezinárodního práva nenáleží mezinárodní ochrana, ačkoli se jedná o uprchlíky. Uprchlíkem může být dle úmluvy pouze osoba, která je nucena překročit hranice z důvodu opodstatněnému strachu

¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. s. 102. ISBN 978-80-262-1154-9.

² Člověk v tísni, 2022. *Co znamenají termíny ekonomický migrant, cizinec a uprchlík?* [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/ekonomicky-migrant-nelegalni-uprchlik-cizinec-4588gp>

³ Kdo jsou environmentální migranti a jaká právní úprava se na ně vztahuje. 2021. *Ústav mezinárodních vztahů*. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/kdo-jsou-environmentalni-migranti-a-jaka-pravni-uprava-se-na-ne-vztahuje>

o život, což enviromentální uprchlíci, kteří prchají ze země z důvodu sucha, záplav či jiných přírodních katastrof nejsou.

1.1.2 Cizinec

Oproti pojmu migrant je tento právní termín uveden v českém právním řádu.⁴ Jedná se o osobu, která není občanem dané země, naopak je to člověk příslušející k jinému státu. Cizincem je tedy i ten:

- kdo má občanství jednoho z členských států EU (občan EU),
- kdo má občanství vícero cizích států,
- kdo nemá občanství žádného státu (tzv. bezdomovec či apatrida)
- kdo státní občanství měl, ale toto občanství ztratil.

1.1.3 Uprchlík

Uprchlíci jsou kategorií osob, která je zvláště definovaná a chráněná mezinárodním právem. Pojem uprchlík, včetně přesného vymezení, je uveden Úmluvou o právním postavení uprchlíků. Jedná se o osobu, která se nachází mimo svoji zemi z rasových, náboženských nebo národnostních důvodů, a která z těchto důvodů potřebuje mezinárodní ochranu.

Po vstupu do cizí země zažádá o mezinárodní ochranu a c rámci azylového řízení je této osobě udělen status uprchlíka. Žádost musí být prověřena i bez platných oprávnění ke vstupu do země a pobytu v dané zemi. Dle mezinárodního práva má na tento typ ochrany nárok, jelikož je pro něj příliš nebezpečné vrátit se domů. Definice je popsána v Úmluvě o právním postavení uprchlíků⁵ z roku 1951, jenž je mezinárodní dohodou přijatou 145 státy.

Mimo Ženevské úmluvy se problematice věnuje Protokol týkající se právního postavení uprchlíků. V České republice ze Zákona č. 325/1999 Sb., o azylu možné udělit na území ČR tři typy mezinárodní ochrany:

⁴ Zákon č. 326 ze dne ze dne 30. listopadu 1999 *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*. In: Sbírka zákonů České republiky. [online]. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>

⁵ Úmluva o právním postavení uprchlíků, č. 208/1993 Sb., Ženeva: OSN, 1951 [online] [cit. 2022-08-05]. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wpcontent/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf

- Azyl – osoba, která tvrdí, že splňuje alespoň jedno z kritérií definující uprchlíka, může požádat o udělení azylu. V ČR jsou tyto podmínky stanoveny zákonem č. 325 / 1999 Sb. o azylu.
- Doplnková ochrana – nižší forma mezinárodní ochrany, po uplynutí časového limitu se důvody jejího udělení znovu přezkoumávají.
- Humanitární azyl – bývá udělen v případě, že žadatel o azyl nesplňuje podmínky pro udělení azylu, ale existují závažné důvody, které zabraňují žadateli vrátit se do své země.

1.1.4 Vnitřně přesídlená osoba

Druh uprchlíka, který vyhledal pomoc na jiném místě uvnitř státu. Zůstává tedy v zemi původu. Z toho důvodu pro tento druh uprchlíka neplatí žádná mezinárodní ochrana, jelikož je stále pod ochranou své vlády. UNHCR udává, že počet těchto uprchlíků byl k červnu roku 2019 celosvětově přes 41 milionů.⁶

1.2 Emigrace

Emigrací se rozumí opuštění země původu a přestěhování se do jiné země. Z pohledu zdroje pohybu se jedná o tzv. vystěhování. Příčiny vystěhování mohou být jak ekonomické, náboženské nebo politické, tak i kombinací několika. Emigrace je možná pouze v případě, pokud se jedná o migraci dobrovolnou. Pokud byli lidé nuceni opustit zemi z donucení mluvíme o tzv. vyhnání. Z těchto důvodů rozlišujeme mezi uprchlíky, kteří žádají o azyl a mezinárodní ochranu a ekonomickými a sociálními migranty, kteří ze země emigrují z vlastní vůle.

1.3 Imigrace

Imigrací rozumíme změnu místa pobytu směrem na území jiného než domovského státu. Imigrace je procesem, při němž se na území států usídlují cizinci přicházející ze zahraničí. Jedná se o opak emigrace. Důvody imigrace jsou různé a záleží na daném státu a bezpečnostní situaci. Nejčastějšími druhy

⁶ Vnitřně přesídlené osoby na útěku ve vlastní zemi. <https://www.unhcr.org/cz/> [online]. 2019 [cit. 2022-08-05]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/cz/92-czkomu-pomahamevnitrne-presidleni-uprchlici.html.html>

imigrace jsou imigrace ekonomické a politické, v menším měřítku náboženské. V zemích, kde probíhá válečný konflikt se může jednat o mix důvodů.

Problémem imigrace je integrace imigrantů ze zemí s nižší životní úrovní nebo výrazně odlišného kulturního prostředí. Ti, kteří nejsou schopni se přizpůsobit v nové zemi vytvořit svoji vlastní společnost, přičemž vznikají tzv. ghetta. Cizinci se mohou cítit ohrožení a odtrženi od majoritní společnosti a vzbouzet negativní reakce.

1.4 Integrace

Integrací rozumíme začlenění migrujících jedinců či skupin do již existujícího společenského celku, který má vytvořenou strukturu, vykazuje určitou míru koherence a chování jeho členů se řídí dle stanovených pravidel.⁷ Fakticky je takto označován nejvyšší stupeň socializace člověka.

Sociální integrace tedy znamená sjednocování, spojování v nový celek, kdy menšinové (minoritní) skupiny a společenská většina (majorita) rozvíjejí společenský systém, který obsahuje součásti hodnot a idejí obou stran. Každý přitom nachází své místo ve společnosti, mezi uvedenými skupinami neexistuje žádná podstatná hranice.

1.5 Reemigrace

Pohyb obyvatel, který zahrnuje emigraci a následně zpětnou imigraci. Pojem reemigrace označuje návrat emigranta, uprchlíka nebo jejich potomků do země, z níž odešel. Reemigraci musí vždy předcházet emigrace.

Důvody reemigrace se navzájem propojují. Sociální důvody a ekonomická situace mohou souviset s vlastenectvím, přičemž faktor může hrát neuspokojivá integrace do nové společnosti a pocit odcizení. Blízké pouto k rodině často vede k opětovnému návratu do vlasti. Nepřímý politicko-společenský nátlak tvoří významnou část celkového podílu reemigrace.

⁷ SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika: Integrace a inkluze. 2012. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/s/16169/SPECIALNI-PEDAGOGIKA-INTEGRACE-A-INKLUZE.html>

1.6 Trvalý pobyt

Jeden ze tří druhů způsobu pobytu cizinců na území ČR. Je upraven Zákonem č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republik. Nejčastěji je udělován po splnění podmínky nepřetržitého pobytu na území ČR; dále může být udělen bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území ČR či po řízení o azylu. Správním orgánem, který rozhoduje o udělení je ministerstvo vnitra. Povolení se vydává na dobu 10 let a může se opakovaně prodloužit. Toto prodloužení se musí podat 90 dní před vypršením lhůty platnosti.

Dalšími možnými způsoby dobytu na území ČR jsou krátkodobý pobyt a dlouhodobý pobyt. Pro občany zemí Evropské unie dále připadá v úvahu přechodný pobyt v jiné zemi EU.

1.7 Vyhoštění

V legislativě se jedná o trest podle českého trestního zákoníku,⁸ který může postihnout pouze cizince. Vyhoštění se vztahuje se vždy na celé území České republiky a jeho účelem je zabránit pachateli v páchání další trestné činnosti na daném území, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem. Trest vyhoštění je možné uložit samostatně nebo vedle jiného trestu.

Trest je možno uložit na dobu určitou v rozmezí jednoho roku do deseti let, přičemž po jejím uplynutí se může odsouzený vrátit zpět do České republiky, nebo na dobu neurčitou. Při rozhodování o délce trvání trestu soud přihlíží k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, možnostem nápravy a poměrům pachatele a ke stupni ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu.

1.8 Bezpečnost státu

Bezpečností rozumíme stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru sníženy hrozby pro objekt či chráněný zájem. Podle užití rozdělujeme dva pojmy – pasivní bezpečnost, tj. security, a to ve smyslu zabezpečení. Druhým pojmem je safety, tj. aktivní bezpečnost.

⁸ Zákon č. 40/2009, §80 ze dne ze dne 17. září 2015. In: Trestní zákoník. [online]. [cit. 2022-03-10]. <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-1-hlava-5-dil-2-oddil-5-paragraf-80>

Bezpečnost státu je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby, tj. skutečnosti, které mohou mít negativní dopad pro některý chráněný zájem, ohrožující stát a jeho zájmy zevnitř a kdy je tento stát k eliminaci stávajících i potenciálních vnitřních hrozeb efektivně vybaven a k ní ochoten.⁹

Bezpečnostní systém České republiky je určen Ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, který stanovuje, že základní povinností státu je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot a Bezpečnostní strategií České republiky, která je základním koncepčním dokumentem bezpečnostní politiky státu. Na zajišťování bezpečnosti jsou povinny se podílet státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické osoby a fyzické osoby.¹⁰

⁹ Ministersvo vnitra. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek*. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjbsqfhnfz5AhUD6CoKHSUpDEMQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fbezpecnost-pdf.aspx&usg=AOvVaw2iep-Ixw4Bk0N26EjgtdI1>

¹⁰ Bezpečnostní informační služba. *Bezpečnostní systém ČR*. [online] [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/bezpecnostni-system/>

2 Migrační teorie

Přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. Se zvyšujícím se ekonomickým rozvojem intenzita migrace roste. Migrace může být krátkodobá, dlouhodobá, trvalá i opakovaná.

Z hlediska demografie můžeme migraci vystihnout pomocí migračního sadla, tj. čisté migrace. Migrační sadlo určuje rozdíl mezi počtem imigrantů a emigrantů v daném regionu. Pomocí matematického vzorce MIE, kde M (migrační sadlo), I (počet přistěhovalých) a E (počet vystěhovalých) je následně možné určit buď migrační zisk nebo migrační úbytek.

Z této definice tedy vyplývá, že migraci je možno rozdělit na meziregionální nebo mezinárodní. Meziregionální migrací rozumíme v moderním pojetí celosvětovou migraci směr jih-jih, tj. z rozvojových zemí do rozvojových zemí. Ta tvoří větší procento než migrace ve směru jih-sever, tj. přesunutí z rozvojové země do země rozvinuté.

Mezinárodní migrace se definuje jako trvalý, dlouhodobý nebo krátkodobý proces přesunu jednotlivců nebo skupin lidí v prostoru přes hranice krajiny. Mezinárodní migrace se dělí na legální a nelegální. Myšlenka evropské integrace se na první pohled jeví jako novodobá záležitost posledního desetiletí, nanejvýš do minulého století.

Legální migrací je myšlen proces řízeného a státem kontrolovaného přistěhovalectví. Stát může za pomoci přijímání cizinců uspokojit poptávku domácího pracovního trhu. Dalšími typy legální migrace je například migrace za účelem studia.¹¹

V posledních několika letech jsme ovšem svědky výrazného nárůstu nelegální migrace po celém světě. V obecné rovině se jedná o migraci,

¹¹ HIRTLOVÁ, Petra, Ján LIŽÁK a Vladimír SRB, ed. Mezinárodní migrace v evropském kontextu: sborník z mezinárodní vědecké konference konané na ARCVŠPSV ve dnech 15.-16.5.2008. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, 2008. ISBN 978-80-86879-16-1

kteřá probíhá bez kontroly a řízení ze strany cílové země. V případě nelegální migrace tak často hovoříme o tzv. “smíšených migračních tocích”. Nelegální migrace je zpravidla organizována sítěmi převaděčů a obchodníků s lidmi a může v sobě proto nést aspekty organizovaného zločinu. Z podstaty souvisí s kategorií uprchlictví. Jen do poloviny roku 2016 bylo ze svých domovů násilně vysídleno přes 65,3 milionu lidí. Nejvíce postiženými regiony byly země Severní a Střední Afriky a Středního východu, které se dlouhodobě nachází ve stavu válečných konfliktů. Někdy nelze tyto dva druhy odlišit.

Migraci můžeme dále rozdělit na nucenou a dobrovolnou. Nucenou migrací se rozumí přesun osoby či skupiny osob v důsledku přírodní katastrofy –povodeň, hladomor; nebo válečného konfliktu, systematického porušování lidských práv či vyhoštění ze země. Dobrovolná migrace probíhá především v migraci za prací. Značná část migrantů využívá dobrovolnou migraci při výběru studia nebo lepších životních podmínek, tj. přestěhování se do jiného města či země.¹²

Rozdílné přístupy vědců umožňují studovat migraci z různých pohledů, kdy každý obor vnímá migraci podle jiných měřítek. Sociologové zdůrazňují sociální a kulturní důsledky migrace, zatímco geografové kladou důraz na časový a distanční význam migrace a ekonomové zdůrazňují ekonomický aspekt migrace, politology zajímá, jak migrace ovlivňuje mocenské chování elit, zda svou činností i v těchto situacích dbají o blahobyt a bezpečnost společnosti již spravují.

Většina teorií nemá obecnou platnost, jelikož jejich jednotlivé části nejsou provázány a výsledná teorie nemá výkladový ani odhalující charakter. Migrační teorie se od sebe odlišujeme především tím, že poskytují různé úhly pohledu na vznik mezinárodních migračních toků s cílem pochopit a vysvětlit proces mezinárodní prostorové pohyblivosti lidstva. Nedostatky těchto modelů mají naopak vliv na migrační politiku. Některé teoretické modely doporučují usměrnění migrace a volbu takové politiky, která by ovlivnila mzdy a podmínky zaměstnání. Další požadují zavedení sociálního pojištění a snížení příjmové nerovnosti. Nelze zvolit pouze jednu metodu na úkor ostatních teoretických modelů.

¹² PALÁT, Milan. Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii. Ostrava: Key Publishing, 2013. ISBN 978-80-7418-161-0

Nezbytnou podmínkou pro úspěšnou implementaci migrační politiky je analýza faktorů, kterými se řídí migrační toky daného území.

2.1 Hlavní důvody k migraci

Jednou ze základních migračních teorií je neoklasická migrační teorie. Podstata této teorie leží v definici push – pull faktorů. Push faktor nutí osoby k opuštění země, pull faktory naopak do těchto zemí přitahují emigranty. Tato definice se především zaměřuje na tzv. cost-benefit calculation, kdy se jedinec snaží dosáhnout co největšího užitku.

Mezi push faktory nejčastěji zařazujeme válečné konflikty, chudobu, nedostatek pracovních míst či nízkou životní úroveň. Jde o faktory, které jsou nejčastějším důvodem k migraci. Pull faktory dominují především u plánované migrace a rozhodují o tom, jakou zemi si vybrat. Do této kategorie spadá zejména příznivá ekonomická situace a dostatek pracovních příležitostí.

2.1.1 Ekonomické důvody

Vysoká nezaměstnanost bývá hlavním push faktorem pro emigraci z místa současného bydliště. Mladí lidé cestují do vyspělejších států nejen za účelem získání lépe placeného pracovního místa, ale i z potenciálního budoucího bydliště. Obecná úroveň vzdělání je výrazným rysem migračního pobytu. S vyšším dosaženým vzděláním obecně rostou požadavky na pozici.

Ve státech, kde je úroveň vzdělání vyšší pro nekvalifikované pracovníky možnost rychlejšího a stabilnějšího uplatnění je tento faktor zřetelně viditelný. Obyvatelé státu se do méně odborných a hůře placených pracovních pozic neochotně zapojují, z toho důvodu dochází k výraznému nárůstu cizinců zaměstnaných v méně lukrativních pracovních odvětvích.

2.1.2 Demografické důvody

Demografický přechod se na území Evropy projevil v posledních třech stoletích, a to odchodem obyvatel do zámoří za prací. Od poloviny 60. let 20. století na evropském území proběhl tzv. druhý demografický přechod, projevující se nárůstem práv a životní úrovně jedinců. Dochází k odklonu upřednostňování rodiny a ke zvýšení životního naplnění jedince – snaha o získání dobrého postavení ve společnosti a dosažení osobních cílů. Na prvním místě

už není zajištění základních životních potřeb a v Evropě začíná docházet ke snížení přirozeného přírůstku a k emancipaci žen.

Stárnutí populace, tj. dominující míra úmrtnosti nad porodností vlivem druhého demografického přechodu bude mít za následek nedostatek pracovních míst. V některých státech už nyní dochází k přirozenému úbytku obyvatelstva. Vysoce kvalifikovaní pracovníci odjíždějí se svými rodinami do zahraničí a cílová země se o ně musí postarat tak, aby v zemi zůstali a ona sama zabránila úbytku obyvatelstva.

2.1.3 Enviromentální migrace

V posledních desetiletích narůstá podíl osob, které opouští své domovy z přírodních důvodů. OSN odhaduje tento přesun osob z důvodu výkyvu teplot a nedostatku pitné vody ve vnitrozemí a plynul i náhlé zvyšování mořských vod v pobřežních státech. Podle některých odhadů se jedná až o 25 milionů migrantů, ale do roku 2050 by se tento počet mohl zvednout až ke sto padesáti milionům.

Mezi emigračně významné oblasti se znečištěným prostředím se řadí saharská poušť, která se s každým rokem neustále rozšiřuje a nevhodná místa pro život v náplavových oblastech. V budoucnu by tyto migranti měli emigrovat do okolních států, přičemž výrazný podíl bude mít za cíl evropské státy.

2.1.4 Migrace z vojenských a politických příčin

21. století se v Evropě těší relativně klidnou situací. Konflikty v bývalé Jugoslávii a nezávislost států na bývalém SSSR je považována za věc bývalou, ačkoli tyto události přispěly k etnickému znovusložení většiny států na evropském území a výrazné emigraci do zemí západní Evropy.

Evropa a Evropská unie je primárním cílem občanů nestabilních států mimo toto území, zejména ze států Arabského poloostrova a západní a střední Afriky. Hlavním důvodem k těmto přesunům jsou vojenské konflikty sužující tyto státy, velká část obyvatel se tedy stane nedobrovolnými uprchlíky.

2.2 Právní úprava migrační teorie

Obecně lze azylové právo (a právo týkající se migrace) rozčlenit do tří základních kategorií, které se ovšem vzájemně prolínají a ovlivňují, a to: mezinárodní právo, komunitární právo, vnitrostátní právo.¹³

Dnešní podobu české legislativní úpravy migrační politiky výrazně ovlivňuje evropské migrační právo. Hlavní úmluvou o právním postavení uprchlíků je Ženevská úmluva. Ta stanovuje, že stát nesmí vyhostit nebo vrátit na hranice území žádného uprchlíka, pokud existuje domněnka, že by byl jeho život či svoboda ohrožena, a to z důvodu jeho rasy, náboženství, národnosti nebo politických názorů. Výjimku tvoří uprchlík, který byl pravomocně uznán vinným ze zvlášť závažného trestného činu a představuje nebezpečí pro společnost daného státu.

Osoby, které vyhledaly ochranu v jedné ze zemí EU mají v kterémkoliv ze členských států zaručeno rovnocenné jednání, pokud se jedná o podmínky přijímání. Žadatelé o mezinárodní ochranu mají možnost se volně pohybovat po území hostitelského státu, tj. státu, ve kterém byla podána žádost nebo v rámci oblastí vymezených daným státem.

Druhým základním dokumentem je Dublinská úmluva přijatá z roku 1999. Tento dokument má dva cíle, a to určit primární členský stát, který je následně zodpovědný za vyřízení žádosti o azyl. Druhým cílem je tzv. asylumshopping, tj. schopnost zamezit, aby si žadatelé o azyl mohli sami vybírat, ve které členské zemi svou žádost předloží.

V nařízení Evropského parlamentu upravují imigrační politiku tyto dvě nařízení: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států.

¹³ KREJČÍ, P., 2015. *Azylové právo a právo týkající se migrace*. *Bulletin advokacie* [online]. 2015 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/azylove-pravo-apravo-tykajici-se-migrace?browser=mobi>

Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími.

Téma migrace je specifikováno různými definicemi pojmu „migrant“. Česká legislativa ovšem používá odlišnou terminologii než legislativy zahraniční. Všeobecně používaný termín přistěhovalec český právní řád nezná. Místo tohoto termínu je využíván pojem cizinec.¹⁴

V mezinárodním právním systému se rozlišují pojmy uprchlík a azylant. Uprchlíkem je rozuměna osoba, která fakticky naplňuje všechny znaky mezinárodněprávní definice uprchlíka, zatímco pro přiznání termínu azylant je nejdříve nutné udělit dané osobě azyl. Oproti mezinárodnímu právu ovšem česká legislativa nerozlišuje mezi těmito dvěma pojmy. Legislativa České republiky následuje legislativu Evropské unie, kde dochází ke sloučení pojmů azyl a uprchlictví a hovoří se pouze o azylu. Splynutí pojmů je patrné zejména v zákoně o azylu, který používá pojem azyl a azylant v kontextu vnitrostátního azylu i statusu uprchlíka.

V České republice je problematika uprchlíků a azylu obsažena zejména v následujících dokumentech, kterými jsou:

- Listina základních práv a svobod,
- zákon č. 325/1999 Sb., Zákon o azylu;
- zákon č. 326/1999 Sb., Zákon o pobytu cizinců na území ČR.

Přijetí zákona o azylu předcházelo zrušení zákona č. 498/1990 Sb., Zákon o uprchlících, který byl do té doby terčem časté kritiky, jelikož odlišným způsobem definoval uprchlíka. Zákon o azylu byl reakcí na rostoucí vlnu uprchlíků počátkem 21. století a skutečnost, že se Česká republika stává namísto tranzitní země zemí cílovou.

¹⁴ PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2013. ISBN 978-80-7418-161-0

Zákon o pobytu cizinců na území ČR upravuje podmínky vstupu cizinců na území České republiky a vycestování z území ČR. Cizince následně dělí na dvě skupiny, a to na občany EU a občany tzv. třetích zemí.

Na vnitrostátní postavení uprchlíků v České republice mají význam i další mezinárodně právní dokumenty. Jedná se zejména o Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svoboda nebo Schengenská úmluva.

3 Migrační a azylová politika Evropské unie

Znalost imigrační politiky EU je stěžejní k pochopení jednotlivých politik k migrantům. Přestože se přístup jednotlivých států k tomuto tématu liší, jejich základ zůstává stejný. Prvním krokem ke společné migrační a azylové politice bylo v roce 1957 podepsání Římských smluv a jejich obsahem bylo zajištění volného pohybu kapitálu a osob za prací. Tyto smlouvy se týkaly členů tehdejšího Evropského společenství. Za další významný moment azylové a migrační politiky bývají považovány výsledky jednání Schengenské dohody v roce 1985 a na to navazující vytvoření jednotného správního aktu v následujícím roce.

Důležitým milníkem ve společné migrační politice Evropské unie je přijetí Maastrichtské smlouvy v roce 1992, která zařadila otázky týkající se azylové politiky, migrační politiky a politiky vůči občanům třetích zemí do nově vytvořeného třetího pilíře. Tato forma spolupráce se ovšem brzy ukázala jako nedostatečná a neúspěšná. Hlavními důvody byl neúspěch v koordinaci států a zaručení jednomyslnosti hlasování z čehož plyne, že nebylo možné přijetí právně závazných norem.

Právním dokumentem, který zavedl nový právní základ migrační politiky se v roce 1997 stala Amsterodamská smlouva, která vstoupila v platnost o dva roky později. Klíčovým impulsem bylo přesunutí migrační a azylové politiky z třetího pilíře do pilíře prvního.

Pro lepší účinnost smlouvy byla v roce 1997 přijata tzv. Dublinská úmluva,¹⁵ která sjednocovala všechny členské státy včetně těch, které nebyly zastoupeny v Schengenských dohodách. Dublinská úmluva zvolila systém pro určení státu zodpovědného za posouzení žádosti o azyl podané v jednom z členských států Evropských společenství.

¹⁵ Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. *Dublinský systém*. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>

V návaznosti na úspěšný postup společné evropské migrační a azylové politiky byl v roce 2004 přijat tzv. Haagský program.¹⁶ Program byl přijat pro období mezi lety 2004-2009 a jeho cílem bylo posílení prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Program se věnoval zejména návrhu pro vytvoření jednotné unijní azylové a vízové politiky. Migrační politika by se neměla týkat pouze oblasti legální a nelegální migrace, ale měla by se zaměřit také na migraci ekonomickou.

S počátkem roku 2010 byl pro roky 2010-2014 přijat Stockholmský program s podtitulem „otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je“. Cílem programu bylo posílení prostoru svobody, bezpečnosti a práva a dále reagovat na oblasti, které se v této oblasti spolupráce projevují. Program stanovil následující priority a určil konkrétní směry pro budoucí aktivity Evropské unie:

- občanství EU se zaměřením na výkon práv spojených s občanstvím v Evropské unii a rozšíření povědomí o těchto právech;
- spolupráce v oblasti rozvoje spolupráce justičních orgánů jednotlivých členských zemí a vzájemné uznávání rozhodnutí v oblasti civilního a trestního práva;
- rozvoj strategie vnitřní bezpečnosti za účelem posílení boje proti závažné zahraniční trestné činnosti, terorismu a organizovanému zločinu;
- oblast zprávy hranic a posílení agentury FRONTEX
- plné zprovoznění schengenského informačního systému SIS II a vízového informačního systému VIS.¹⁷

Posledním dokumentem primárního práva v oblasti azylové a migrační politiky Evropské unie je Lisabonská smlouva. Dochází k rozšíření pravomocí Evropské unie a smlouva výslovně stanovuje záměr o vytvoření společné azylové politiky, včetně stanovení konkrétních prvků, které by měly být součástí

¹⁶ Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. *Haagský program*. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁷ Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. *Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí*. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx>

společného azylového systému. V oblasti migrace Lisabonská smlouva stanovuje cíle přistěhovalecké politiky.

Po uplynutí pětiletého programu koncem roku 2014, tj. Stockholmského programu, Evropská rada poprvé přijala strategické směry pro oblast svobody, bezpečnosti a práva. Tyto směry byly přijaty na zasedání Evropské rady v Bruselu dne 27. 6. 2014 ve strategickém materiálu „Strategická agenda pro Unii v čase změn“. V materiálu Strategická agenda Unie vymezila tři konkrétní priority:

- předcházení trestné činnosti, korupci a terorismu a boj proti nim;
- posílení justiční spolupráce mezi členskými zeměmi Evropské unie;
- zlepšení řízení migrace, včetně migrace legální a posílení otázek azylové politiky a správy hranic.¹⁸

3.1 Vývoj migrace na území EU

Svět je v současnosti svědkem největší vlny masové migrace od druhé světové války. V letech 2015 a 2016 zažila Evropská unie nebývalý příliv uprchlíků a migrantů.

Významný nárůst v oblasti migrace byl zaznamenán začátkem roku 2015 a to v souvislosti s tzv. Arabským jarem. Vývoj migrace a zesilování migračních vln byly nejvíce citelné na pobřeží Středoziemního moře. Vrcholu krize dosáhla v dubnu téhož roku, kdy se při pokusu o překonání Středoziemního moře utopilo podle statistik přes 1000 osob. Nejvážnější situace nastala na podzim, kdy byl počet běženců nejvyšší. Podle statistik Eurostatu přijaly státy EU celkem 1 256 000 žádostí o udělení azylu.

Krize se prohloubila s příchodem Islámského států do Sýrie a Iráku, kde v současnosti probíhaly rozepře mezi dvěma větvemi islámu – sunnity a šíity. ISIS se zde prohlásil za samostatný stát s cílem obnovit chalífát. Lidé, především šíité a neislámské náboženské menšiny, byli nuceni země opustit, přičemž většina nelegálně překračovala Tureckou hranici na cestě do Řecka a zbytku Evropské unie.

¹⁸ Rada Evropské unie, 2022. *Stanovení politické agendy EU*. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/role-setting-eu-political-agenda/>

V první polovině roku 2015 byl patrný nárůst v migraci obyvatel Balkánského poloostrova, kteří se snažili uniknout před špatnou ekonomickou situací v zemi. Dle statistik Eurostatu pocházel každý čtvrtý žadatel o azyl z Kosova. I přes zklidnění situace na Středozezemním moři se situace v Evropě postupně zhoršovala. Některé postižené evropské země musely zpřísnit, případně obnovit kontroly na hranicích mezi státy uvnitř Schengenského prostoru.¹⁹ Maďarská vláda kvůli přehlcení oznámila plán na výstavbu pohraničního plotu se Srbskem, který měl největší nápor migrantů odklonit a ulevit zemi od migrační krize.

Migrační krize vyvrcholila v druhé polovině roku 2015. Zatímco situaci na Středomořské migrační cestě se podařilo stabilizovat, Západobalkánská migrační cesta zaznamenala vyvrcholení migrační krize. Do Evropské unie se bez odporu dostaly statisíce nelegálních migrantů, protože pohraniční složky na vnější hranici Unie nebyly z důvodu masového přílivu migrantů zjistit informace o tom, kdo do Evropy přichází. Více než třetinu všech migrantů tvořili obyvatelé Sýrie, které na území Německa pozvala německá kancléřka Merkelová.²⁰ V tomto období dochází k nekontrolovatelným situacím, kdy se v Maďarsku a Rakousku konal tzv. pěší pochod uprchlíků z Budapešti do Vídně. V důsledku neustále se zhoršující situace za koncem roku 2015 začaly stavět ploty na vnějších hranicích Maďarska, Chorvatska, Slovinska, Makedonie a Rakouska.

V návaznosti na teroristický útok v Paříži a sérii sexuálních útoků v Německu na přelomu let 2015 a 2016 nastala mezi obyvateli EU otázka bezpečnosti.²¹ Z důvodu vyhrocených situací se v zemích Evropy konaly politické protesty a protiimigrační demonstrace, vůči kterým musela často zasahovat policie.²²

¹⁹ Německo kvůli přílivu uprchlíků dočasně zavádí hraniční kontroly. <https://ct24.ceskatelevize.cz/> [online]. 2015 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1583780-nemecko-kvuli-prilivu-uprchliku-docasne-zavadi-hranicni-kontroly>

²⁰ Angela Merkel welcomed refugees to Germany. They're starting to help the economy. <https://www.washingtonpost.com> [online]. 2019 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/europe/angela-merkel-welcomed-refugees-to-germany-theyre-starting-to-help-the-economy/2019/05/03/4bafa36e-6b60-11e9-bbe7-1c798fb80536_story.html

²¹ Evropská komise podniká kroky k vyřešení uprchlické krize. https://ec.europa.eu/info/index_cs [online]. Štrasburk, 2015 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_15_5596

²² Far-right protesters clash with UK police at anti-migrant march in Dover. <https://www.dw.com> [online]. 2019 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/far-right-protesters-clash-with-uk-police-at-anti-migrant-march-in-dover/a-54828206>

Rok 2016 byl z pohledu migrační krize mnohem klidnější než rok 2015. Hlavním problémem se v roce 2016 stala nízká úspěšnost Evropské unie ve vrácení lidí, kteří neuspěli s žádostí o azyl, do země původu. Úspěšnost návratu osob, kteří nejsou z pohledu Evropské unie uprchlíky tvoří necelých 40 % ze všech odmítnutých uchazečů. Data Eurostatu ukazují, že i přes výrazný pokles nelegálních migrantů na evropském území žádost o azyl v evropských zemích podalo třikrát více migrantů než předchozí rok. Důvodem je poměrně nízká úspěšnost úspěšného obdržení žádosti o azyl, která dle statistik tvoří necelou polovinu všech přijatých žádostí. Většina migrantů z toho důvodu požádala o azyl vícekrát.

Brusel od počátku migrační krize zastává názor o potřebě dokončení společného evropského azylového systému. Za tímto účelem byl v červnu 2016 předložen návrh procedurálního řízení, který by přednesl jednotnější podmínky pro úpravu řízení o udělení mezinárodní ochrany v EU.

Rok 2017 se odehrál především ve stínu povinných migračních kvót, které byly navrženy v dubnu předchozího roku. Pro odmítavý postoj České republiky, Polska a Maďarska v programu přerozdělování podala Evropská komise dne 6. 12. 2017 žalobu k Evropskému soudnímu dvoru.

V letech 2018-2019 se podařila migrační krize stabilizovat. V roce 2019 byl počet uprchlíků překračující evropskou hranici přibližně 600 tisíc. Hlavní migrační cestou se stává Středozevní trasa, přičemž migranti míří zejména do Řecka a Itálie. Výrazný nárůst v počtu migrantů zaznamenalo také Španělsko. Hlavní otázkou se se stala schopnost Evropské unie integrovat uprchlíky do evropské kultury a společnosti.

Aktuální situace se směřuje na východ Evropy. Po odchodu amerických vojáků začaly v Afganistánu panovat obavy z hnutí Tálibán, které postupně začíná nabírat na síle a postupně nad zemí přebírá kontrolu. Ve druhé polovině roku 2021 zaznamenala východní Evropa zvýšený počet uprchlíků, přičemž tento trend pokračuje i do roku 2022.

Uprchlická krize se stala nečekanou zkouškou pro bezpečnost celé Evropy a zachránit by se snad dala zavedením následujících opatření:

- 1) Vrátit obranné rozpočty na povinná 2 % podle stanov NATO a obnovit vojenský a domobranný výcvik povinně všech zdravých mužů minimálně do 40 let a dobrovolně u žen 35.
- 2) Poskytnout pomoc těm, kteří trpí v Sýrii, Iráku nebo v jiných zemích, pomáhat v těchto domovských zemích migrantů, a nikoliv je zvat do Evropy.
- 3) Přijmout zákon na ochranu Evropské unie. Tvrdě postihovat v souladu s tímto zákonem evropské politiky a byrokraty odmítající zastavení nekontrolovatelné migrace. (Nezaměňovat s islamofobií).
- 4) Každého, kdo se nelegálně dostane do Evropy, vrátit okamžitě zpět.
- 5) Založit uprchlické tábory na středomořských ostrovech Řecka a Itálie.
- 6) Snížit sociální benefity všem imigrantům a azylantům tak, aby tito byli nuceni naučit se jazyk a pracovat v hostitelské zemi.
- 7) Vyžadovat důsledné plnění Schengenské smlouvy a tvrdou ochranu schengenského prostoru od tzv. „hraničních zemí“, zejména Itálie, Řecka, Francie, Španělska a Portugalska.“
- 8) Zakázat propagaci šaría podle ustanovení Evropského soudu lidských práv. Takovým propagátorům umožnit okamžité vysídlení do zemí vyznávajících tento druh islámu.
- 9) Zesílit vojenskou pomoc entitám bojujícím proti Islámskému státu, jako jsou severoiráčtí Kurdové.²³

3.2 Současné migrační trasy

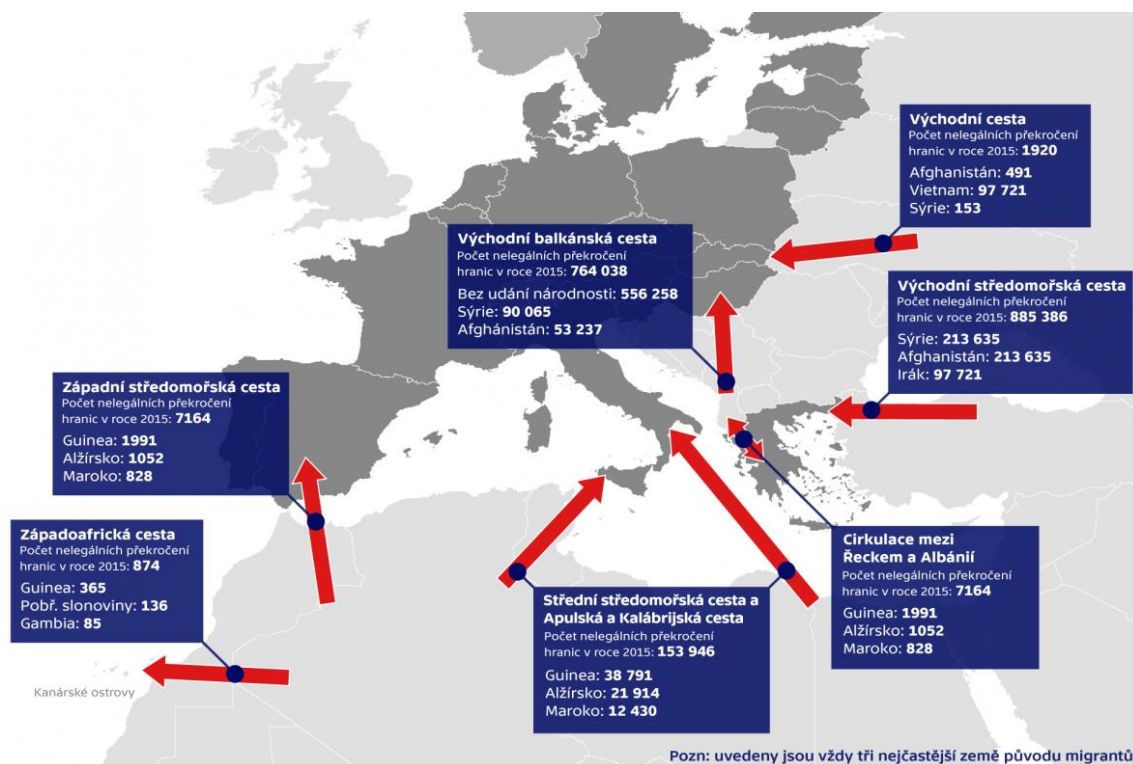
Pojem nelegální migrace nemá přesnou definici, nejčastější interpretací je tzv. neoprávněný vstup nebo pobyt na daném území. Nelegální migrace představuje pro daný stát bezpečnostní riziko, jelikož s sebou přináší rizika a hrozby jak pro občany EU, tak i pro tranzitní země, přes které se nelegální uprchlíci snaží dostat do zemí Evropské unie.²⁴

²³ ROŽŇÁK, Petr a Karel KUBEČKA. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: Key Publishing, 2018. s. 208. Ostrava: Key Publishing, 2018. ISBN 978-80-7418-292-11.

²⁴ BAUMAN, Zygmunt. *Cizinci před branami*. Přeložil Zuzana GABAJOVÁ. Olomouc: Broken Books, 2017. ISBN 978-80-906307-2-7.

Migranti se do evropských zemí dostávají po migračních trasách, přičemž nejčastějším cílem jsou státy západní a severní Evropy, především Německo, Francie, Benelux a Švédsko. Tyto migrační cesty jsou nejčastěji kombinací mořských a pozemních tras:

- západoafrická cesta,
- cesta západního Středomoří,
- středomořská cesta,
- cesta Apulie a Kalábrie,
- kruhová cesta z Albánie do Řecka,
- západobalkánská cesta,
- cesta východního středomoří,
- cesta přes východní hranici EU²⁵

Obrázek 1 - Současné migrační trasy do Evropy, zdroj: Česká televize

²⁵ ROŽŇÁK, Petr a Karel KUBEČKA. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: Key Publishing, 2018. s. 149. Ostrava: Key Publishing, 2018. ISBN 978-80-7418-292-11.

Z osmi uvedených migračních tras je možné vyjmout dvě hlavní migrační trasy, kterými se migranti dostávají do Evropy.

První trasou je Západobalkánská migrační trasa směřující do zemí střední Evropy (konkrétně do Německa, Rakouska a Švýcarska) a následně do zemí západní a v některých případech severní Evropy. Migrační trasa má počátek na území Řecka, odkud migranti postupují přes Balkánský poloostrov a k hranicím Maďarska, odkud původně pokračovali dále do západní Evropy. Maďarsko v roce 2015 postavilo na ochranu svých hranic 175 km dlouhý hraniční plot, který hlavní nápor migrace odklonit do sousedního Chorvatska. Po neúspěšném potlačení migrační krize v Maďarsku rozhodla maďarská vláda v říjnu roku 2015 o vystavení hraniční bariéry vedoucí přes pozemní části maďarsko-chorvatské hranice. Hranice v obou zemích vedla k tomu, že byl hlavní proud odkloněn západněji k hranicím Slovinska a Rakouska, které už po několika dnech požádaly o pomoc EU, která podpořila postavení nového plotu na rakousko-slovinské hranici.

Středomořská migrační trasa vede ze severního pobřeží Afriky do Itálie. Dle statistik OSN se jedná o nejrizikovější migrační trasu. Trasa začíná v Libyi, odkud vede přes Středozezemní moře do Itálie a jejích ostrovů – Sicílii a Lampedusa. Pro migranty, kteří nepožádají o azyl na území Itálie pokračuje cesta do Francie, Rakouska a Německa a dalších států západní a severozápadní Evropy.

V první polovině roku 2015 byl počet migrantů mířící do Evropy minimální. V tomto období byla využívána převážně Středomořská migrační trasa. Počet migrantů se začal prudce zvyšovat v druhé polovině roku. V reakci na tyto události byl svolán mimořádný summit Evropské unie, známý jako summit o Evropské migrační krizi. Koncem roku 2015 došlo ke zřízení nouzového mechanismu relokace na základě kterého se členské státy Evropské unie zavázaly přesunout osoby vstupující do Itálie a Řecka do jiných zemí EU. Evropská unie jako celek proto musí prosazovat a účinně provádět migrační politiku s jednoznačnými východisky i výsledky:

- i. přijímat legální migranty a usnadnit vstupní procesy se zřetelem na potřebu zachování konkurenceschopnosti v globálním ekonomickém prostředí;
- ii. zajistit takovou míru integrace cizinců trvale pobývajících na území České republiky, která zamezí bezpečnostním rizikům a negativním společenským jevům a povede k soudržnosti společnosti a ochraně práv jejích členů;
- iii. aktivně provádět vnější dimenzi migračních politik, včetně pomoci uprchlíkům a podpory bezpečnostní stabilizace a sociálně-ekonomického rozvoje zdrojových a tranzitních zemí migrace;
- iv. migrantům, kteří vědomě nezvolí legální cestu do Evropské unie, nebo jsou k tomuto donuceni vnějšími okolnostmi, zajistit přístup k mezinárodní ochraně nebo návrat do zemí původu za současného dodržování principu non-refoulement.²⁶

²⁶ Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. Strategie migrační politiky České republiky. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>

ANALYTICKÁ ČÁST

Analytická část bakalářské práce je zaměřena na komparaci politik zemí Visegrádské skupiny v oblasti vývoje azylu a migrace. Primárně tedy bude zaměřena na porovnání postupů v reakci na migrační krizi v komparaci mezi jednotlivými státy a v komparaci oproti postupu Evropské unie jako celku. Cílem metody je zjistit, jak evropská migrační krize ovlivnila postup zemí Visegrádské skupiny. Druhým cílem je vyhodnocení vývoje migrační a azylové politiky těchto států.

Užitou metodou v analytické části práce bude metoda komparativní. Jedná se o proces postavený na principu komparace. Vybranými aspekty komparace v této bakalářské práci je reakce zemí na migrační krizi, atraktivita zemí pro potenciální imigranty a komparace azylové politiky jednotlivých států.

Komparační metoda následně přejde v prognózu předpokládaného vývoje migrační a azylové politiky jednotlivých států V4. Prognóza nejdříve vyhodnotí současnou situaci v rámci Evropské unie a navrhne možné řešení. Prognóza předpokládaného vývoje azylové a migrační politiky určí současnou situaci v zemích Visegrádu a s pomocí grafů vyhodnotí předpokládaný vývoj do budoucna.

4 Migrační a azylová politika států V4

Kooperace V4 je z historického hlediska velmi významná zejména v období po roce 1989, kdy státy bývalého východního bloku projevíly jednoznačný zájem o integraci mezi vyspělé západoevropské země. Jejimi členy jsou od roku vzniku, tedy roku 1991, Česká republika, Maďarsko, Polská republika a Slovenská republika.

V4 je bezpochyby i dnes nejvýrazněji etablovaným formátem regionální spolupráce ve střední a středovýchodní Evropě. Tato spolupráce je nicméně opakovaně a podle některých odborníků nevratně narušena nedostatkem vnitřní regionální identity a společného regionálního zájmu, jenž by překračoval národní zájmy jednotlivých států. Socializace spojená s procesy demokratické konsolidace, evropeizace a regionální integrace vedla k něčemu, co může být označeno jako Visegrádská kvazi-identita. Tato kvazi-identita nijak výrazně nezasahuje do společnosti, ale je hluboce zakořeněna ve stylu uvažování politiků, diplomatů a dalších oficiálních představitelů, kteří se zabývají zahraniční politikou.²⁷ Tyto faktory se projevují v jednání představitelů V4, kteří tuto spolupráci považují za přirozenou a upřednostňují ji před jinými formami spolupráce.

Ekonomická rivalita a rozdílné postoje zemí V4 v minulosti nesehrávaly důležitou roli v rámci evropské integrace. Naopak vzájemná regionální spolupráce je jak motorem, tak i brzdou evropské integrace. Brzdou se stane teprve v tom případě, pokud se stane „kartelem, který jedná proti zájmům EU, a tak způsobuje závažné škody evropskému integračnímu procesu jako takovému.“²⁸

Zatímco státy Visegrádské skupiny jsou charakterizovány třemi jasně deklarovanými společnými cíli – podporou východního a jihovýchodního rozšiřování Evropské Unie, podporou východní dimenze Evropské politiky a sousedství a sdílenou vizí regionální energetické politiky, západní země vnímají

²⁷ Česká zahraniční politika v roce 2012: *analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2017. s. 201-2012. ISBN 978-80-87558-12-6.

²⁸ Wientzek, Olaf. 2017. „*Visegrádská spolupráce – motor nebo brzda evropského integračního projektu*“ In Pravicová řešení politických výzev pro rok 2018. Ed. Tungul, Lucie. Praha: TOPAZ.

V4 jako „zaostalce“. „Migrace v Evropské unii jsou dialogem hluchých: obě „strany“, „visegrádi“ i Brusel“.

Státy Visegrádské skupiny zastávají v rámci Evropské unie defenzivní postoj. Požadavek lídrů V4 na zastavení migrace je od počátku migrační krize z roku 2015 vnímán jako opoziční oproti doporučení, aby V4 nastolovala a prosazovala pozitivní agendu. V současnosti je postoj V4 k migrační krizi vnímán jako „negativní koalice“ a na evropské úrovni vnímán jako „purely defensive project“. I přesto, že většina lídrů zemí EU převzala v roce 2017 stejné postoje jako země V4, kritické až kontroverzní výroky a neliberální tendence k přístupu k migraci posílily image Visegrádu jako zemí neschopných integrace do moderní, multikulturní Evropy.

Přelom 20. a 21. století je charakterizován středoevropskou identitou a projekty širší politické spolupráce. V4 je konfrontována s alternativními projekty středoevropské spolupráce, tj. s rakouským konceptem strategického partnerství, projektem Slavkovského trojúhelníku, který vznikl spoluprací České republiky, Slovenska a Rakouska. Polsko společně s Chorvatskem tvoří iniciativu Trojmoří a makroregionální strategií EU pro Podunají.

4.1 Migrační a azylová politika České republiky

Podobně jako ostatní státy Visegrádské skupiny zastává Česká republika spíše protiimigrační politiku. Z toho důvodu byla 29. července 2015 usnesením vlády České republiky č. 621 schválena Strategie, která určuje 7 tematických, jimiž se migrační politika zabývá. Kromě bezpečnosti státu se jedná o integraci cizinců, mezinárodní ochranu, vnější dimenzi migrace včetně rozvojových a humanitárních aspektů, legální migraci, nelegální a návratovou politiku, volný pohyb osob v rámci EU a Schengenského prostoru a provázanost se společnými politikami Evropské unie v rámci migrace.²⁹ Na realizaci této Strategie dohlíží Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci.

²⁹ Ministerstvo vnitra ČR, 2015. *Strategie migrační politiky ČR*. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

Hlavními cíli ČR v rámci migrační politiky je eliminovat nelegální migraci a podporovat migraci legální. Pro splnění těchto cílů jsou využívány stěžejní priority státu, jimiž se zabývají politiky vlády v oblasti migrace cizinců z roku 2003.

Zásady migrační politiky formují priority České republiky v oblasti migrace, integrace a mezinárodní ochrany.³⁰ Zároveň si kladou za cíl otevřít diskusi a posílit informování jak odborné, tak i širší veřejnosti v otázkách migrace. Ministerstvo vnitra České republiky definuje šest zásad:

- 1) ČR v rámci migrační politiky prosazuje řídicí roli státu, která je v souladu s mezinárodními závazky EU,
- 2) migrační politika stojí na základech vzájemné koordinace jak státních, tak jiných orgánů zabývajících se migrací,
- 3) stěžejním zájmem ČR je odstranění všech znaků nelegální migrace a s ní spojených aktivit,
- 4) legální migrace je pro stát přínosná, proto je aktivně podporována,
- 5) aktivní zapojení nevládních a jiných organizací je v rámci migrační politiky očekáváno,
- 6) ČR se zapojuje do činnosti eliminace jevů způsobujících humanitární krize a podílí se na těchto záležitostech v rámci světového a evropského společenství.³¹

Cílem České republiky je tedy udržení bezpečného, funkčního a stabilního schengenského prostoru, a to i prostřednictvím účinnější a zodpovědnější migrační politiky jak na úrovni národní, tak i na úrovni unijní. Migrační strategie České republiky vede k co nejúčelnějšímu potírání negativních jevů a s migrací spojených rizik k postupnému posilování pozitivních aspektů migrace.

V oblasti legální migrace a integrace cizinců si členské státy Unie zachovaly poměrně vysokou míru diskrece. Česká republika od roku 1993, tj. od svého osamostatnění prošla v oblasti migrace mnohými změnami, a to zejména

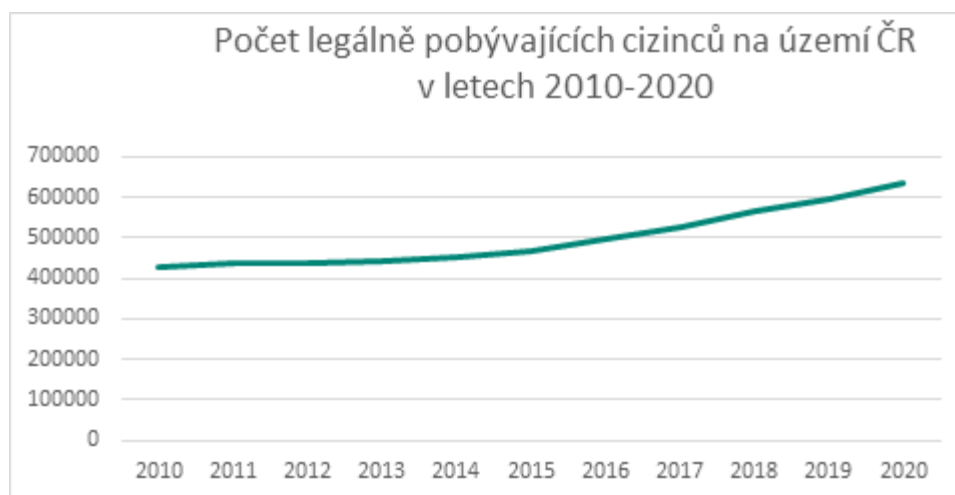
³⁰ Ministerstvo vnitra ČR, 2015. *Zásady migrační strategie*. [online]. [cit. 2022-05-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zasady-migracni-strategie.aspx>

³¹ ROŽŇÁK, Petr a Karel KUBEČKA. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: Key Publishing, 2018. s. 209-210. Ostrava: Key Publishing, 2018. ISBN 978-80-7418-292-11.

v posledních 15-ti letech, kdy počet imigrantů vzrostl o 400 tisíc. Vývoj migrace v České republice má trend mírně stoupajícího charakteru.

Ministerstvo vnitra vydává informace o situaci v oblasti migrace za jednotlivá čtvrtletí každého roku. V rámci České republiky jsou zahrnuty statistiky legálně pobývajících cizinců na jejím území. K nejpočetnější skupině přistěhovalců s ohledem na společnou historii patří Slováci. Následujícími početnými skupinami jsou Ukrajinci, Rusové a Vietnamci. Počet cizinců na území České republiky stabilně stoupá z důvodu vysoké poptávky pracovníků na českém trhu.

V roce 2019 pobývalo na území České republiky celkem 584 000, z toho 298 000 cizinců mělo v zemi trvalý pobyt a zbylých 286 000 v zemi pobývalo na základě oprávnění k přechodnému pobytu.

Obrázek 2 - Vývoj počtu legálně pobývajících cizinců na území ČR v letech 2010-2020, zdroj: *migrace online*

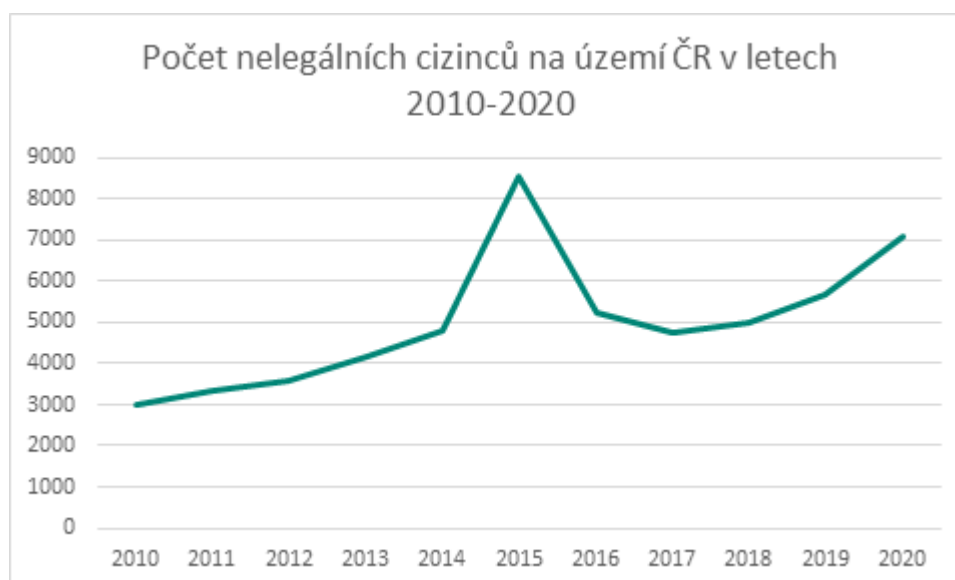
Důležitými právními dokumenty v oblasti migrační a azylové politiky České republiky jsou zejména zákon č. 325/1999 Sb., o azylu³² upravující problematiku mezinárodní ochrany v ČR v souladu s mezinárodními dokumenty, především vstup a pobyt cizince žádajícího Českou republiku o ochranu, průběh řízení o udělení mezinárodní ochrany, práva a povinnosti žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany, péči o žadatele o udělení mezinárodní ochrany, státní integrační program;

³² Zákon č. 325 ze dne ze dne 11. listopadu 1999 o azylu. In: Sbírnka zákonů České republiky. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

a zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky³³, tj. právní norma upravující podmínky vstupu a pobytu cizince na území České republiky, včetně jeho vycestování z území; vymezuje působnost Policie ČR, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy.

Hlavní nápor migrační krize pocítila Česká republika v druhém pololetí roku 2015. Počet zadržených migrantů činil téměř 8 500 osob. Převážnou většinu tvořili muži původem především z Iráku, Sýrie a Afganistánu.

Mírný nárůst zaznamenala Česká republika po roce 2018. Důvodem je rozšíření okruhu cílových zemí, které se mohou zapojit do jednoduššího procesu podávání a vyřizování žádostí o azyl.

Obrázek 3 - Vývoj počtu nelegálních cizinců na území ČR v letech 2010-2020., zdroj: *migrace online*

4.2 Migrační a azylová politika Slovenské republiky

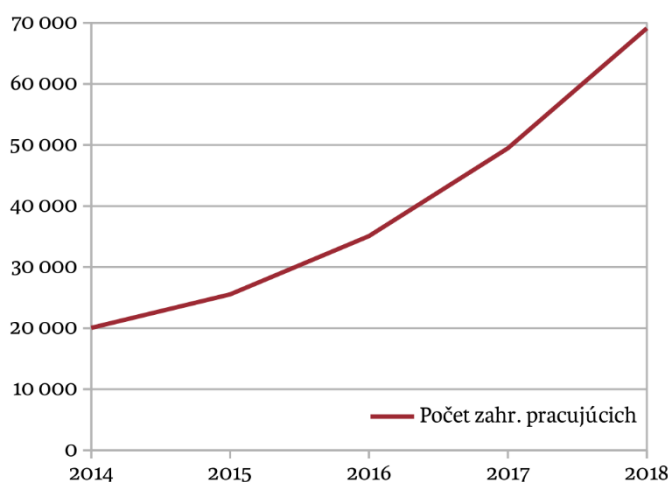
Ze zemí Visegrádské skupiny má Slovensko nejnižší počet přistěhovalců. Od vstupu Slovenské republiky do Evropské unie v roce 2004 existoval na jejím území imigrační trend ze sousedních států, zejména z České republiky, Maďarska

³³ Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-32>

a Rumunska, a to převážně z pracovních důvodů. Od roku 2004 počet migrantů s povolením k pobytu přesáhl 72 tisíc.

V roce 2009 byla v rámci migrační politiky přijata Koncepce integrace cizinců ve Slovenské republice, která vydává každoroční souhrnné zprávy. Důležitou roli zastává dokument Migrační politika Slovenské republiky s výhledem do roku 2020, přijatý v roce 2011 a Akční plán migrační politiky, který definuje pojmy cizinec, imigrace, emigrace, legální a nelegální imigrace, aj.

Slovensko má dlouhodobě nejnižší hodnoty žádostí o azyl v komparaci s ostatními státy Visegrádu. Od roku 2015 sice počet imigrantů mírně vzrostl, přesto počet cizinců na území Slovenské republiky tvoří 1,56 %. Důvodem je fakt, že země leží mimo hlavní migrační trasy a od počátku migrační krize přijalo nejméně žádostí o azyl v celé Evropské unii.

Obrázek 4 - Počet cizinců na území Slovenska, zdroj: karmina.red

Ministerstvo vnitra SR vyznačuje následující principy zahraniční politiky Slovenské republiky:³⁴

- 1) v principu suverenity, což se vztahuje na ochranu národních zájmů ve spojitosti s migrací,

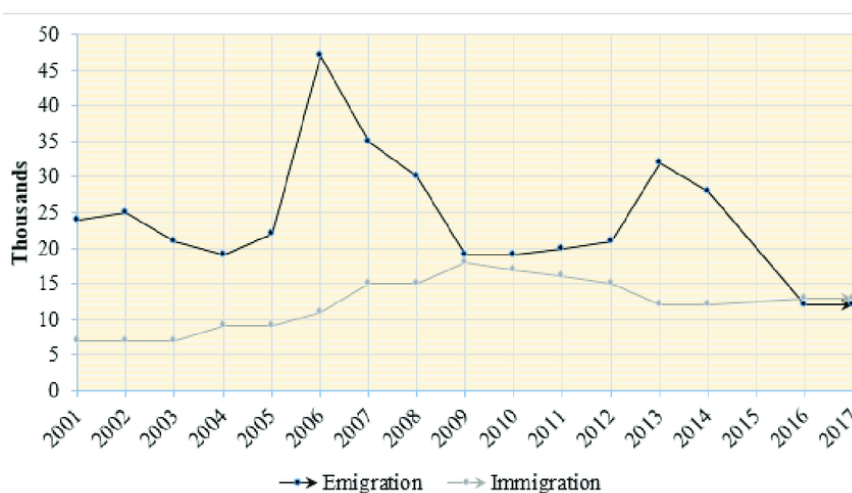
³⁴ ROŽŇÁK, Petr a Karel KUBEČKA. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: Key Publishing, 2018. s. 216. ISBN 978-807-4182-921.

- 2) v principu zákonitosti, jež respektuje jak Ústavu SR, mezinárodní smlouvy, tak práva EU,
- 3) v principu regulace legální migrace, čímž se snaží SR dosáhnout řádného a regulovaného přistěhovalectví,
- 4) v principu aktivní spolupráce s EU, která se odráží ve snaze zachovat jednotnou politiku jak azylovou, tak migrační,
- 5) v principu zákazu diskriminace, který zabezpečí rovnoprávné zacházení se všemi cizinci,
- 6) a v poslední řadě v principu flexibility, díky kterému může dojít v rámci migrační politiky k inovacím.

4.3 Migrační a azylová politika Polské republiky

Polsko je jedinou zemí Visegrádské čtyřky, která je otevřená možnosti příchodu nových imigrantů. Vzhledem k počtu přistěhovaných osob je Polsko z migračního hlediska důležitým bodem V4, přestože je jedná především o emigrační stát. Vzhledem ke geografické poloze a méně významné angažovanosti v oblasti evropské migrační a azylové politiky je pro většinu migrantů Polsko neatraktivním státem.

Od vstupu do Evropské unie bylo Polsko otevřeno zejména pracovní emigraci, s čímž je spojen zjednodušený proces udělování pracovních víz. V Posledních letech lze vysledovat mírně rostoucí trend v počtu podaných žádostí o azyl, bilance Polské republiky i tak zůstává záporná.

Obrázek 5 - Porovnání emigrace a imigrace na území Polska, zdroj: researchgate

Polsko je vůči migraci vysoce solidárním státem a v mnoha věcech jde proti ostatním členům Visegrádské skupiny. Jako jediný stát odsouhlasilo v roce 2015 první plán zavedení povinných uprchlických kvót a zavázalo se přijmout 7000 migrantů. Měli to být hlavně Syřané a Eritrejci utíkající ze země před válkou. Tento postoj Polaská republika zaujímal až do prvních teroristických útoků, na které reagovalo následným odmítáním kvót a migrantů kvůli bezpečnosti vlastních hranic a stabilitě země.

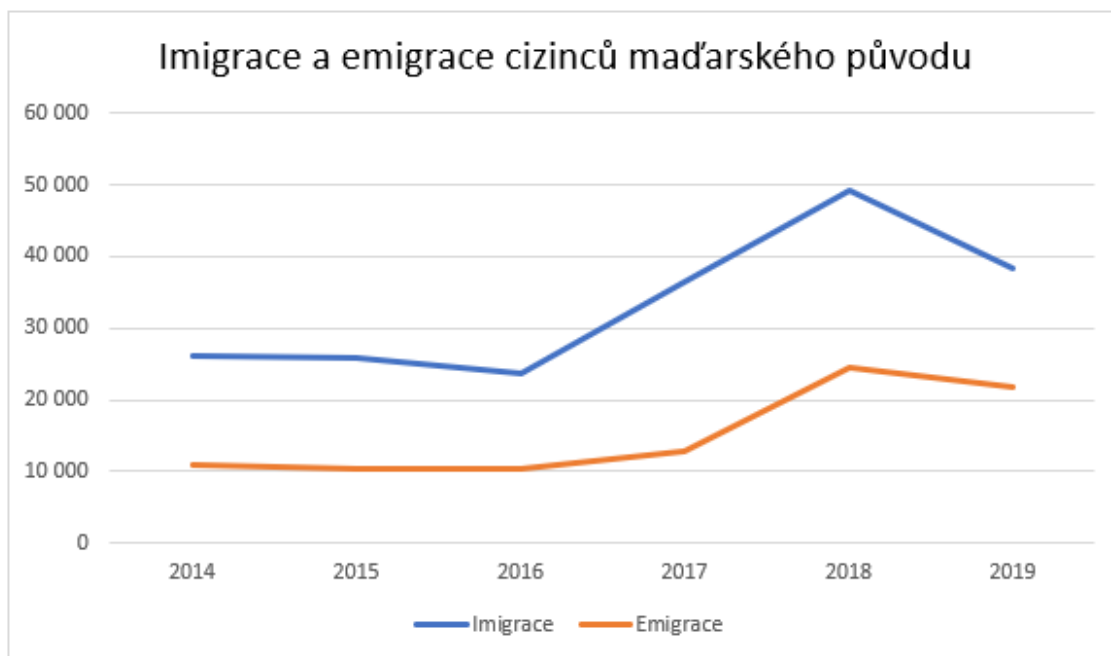
Vysoký nepoměr imigrace a emigrace je mimo sociální a ekonomickou situaci způsoben poměrně přísnou migrační politikou. Polaská republika v předchozích letech podpořila řadu projektů na Blízkém východě a finančně se podílela na humanitárních činnostech Červeného kříže. V tomto kontextu získalo v první polovině roku 2017 právní postavení uprchlíka 99 osob a zhruba 200 dalším vznikl nárok na dodatečnou ochranu. Z obavy o bezpečnostní situaci země bylo vzhledem k islámským státním národnostem poskytnuta ochrana pouze 40 syrským a 20 iráckým uprchlíkům. Žádost o udělení azylu byla naopak zamítnuta 1300 osobám a 1500 dalším bylo přerušeno řízení.

Azylovou politikou se v Polsku zabývá Pohraniční stráž, která přijímá žádosti o udělení mezinárodní ochrany, v rámci legislativy ovšem slouží jako úřední osoba. Žádosti posuzuje vedoucí Úřadu pro záležitosti cizinců. Osoby, které v Polsku nejčastěji nalézají podporu jsou obyvatelé Ruska, Ukrajiny a Sýrie, v menším počtu dále obyvatelé sousedních států. Nejpočetnější národností žádající o azyl jsou obyvatelé Ruska, v roce 2013 tvořili 84 % všech žádostí o azyl podaných v daném roce.

4.4 Migrační a azylová politika Maďarska

Maďarsko se od svého vstupu do Evropské unie neúspěšně potýká se vzrůstem migrantů. Jedním z faktorů je přísná politik zaměstnání cizinců a zhoršující se ekonomická situace. Druhým faktorem je fakt, že se jedná o jednu z hlavních tranzitních zemí pro nelegální migraci do Evropy. Přes Maďarsko na východu a jihovýchodu prochází cesta ze západního Balkánu.

V posledním desetiletí se zdvojnásobil podíl migrantů na celkové populaci na 2,1 % obyvatelstva, přičemž se předpokládá, že až 40 % tvoří etničtí Maďaři cizineckého původu.

Obrázek 6 - Migrace a emigrace cizinců maďarského původu, zdroj: vlastní zpracování

Maďarsko dosud nemá koncepční dokumenty definující politiky v oblasti migrace a integrace. Roku 2011 proběhla novelizace cizineckého zákona, který zavedl zvýhodněný proces přidělení státního občanství pro cizince s maďarským původem. Do roku 2013 nemělo Maďarsko žádný účinný komplexní dokument zabývající se migrační a azylovou politikou. V současnosti stát postupuje podle pokynů uvedených v dokumentu Migrační strategie, který se zabývá současnou migrační krizí a jehož vytvoření bylo k neexistenci komplexní migrační politiky nutné. Jedná se o vízovou politiku, legální a nelegální migraci, volný pohyb, mezinárodní ochranu, integraci a monitoring a hodnocení situace. Tato strategie byla vytvořena jako sedmiletý plán pro roky 2014-2020 a reaguje na současnou situaci v zemi.

4.5 Komparace zemí V4

Hlavní společnou charakteristikou České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska v oblasti mezinárodní migrace je jejich funkce nárazníkové zóny mezi dosavadní EU a bývalým Sovětským svazem, resp. Balkánem. Za zásadní je v západní literatuře považována schopnost těchto zemí zamezit migraci z východu dále na západ, z čehož vyplývá, že většina ekonomicky motivovaných migrantů se v regionu zemí V4 neusadí trvale či dlouhodobě, jejich pobyty jsou krátkodobé a opakované.

Migrační krize je spojena se sníženou úrovní bezpečnosti, a to především ve starých zemích (Německo, Velká Británie, Francie), které se opakovaně potýkaly s teroristickými útoky. Významným jevem se stalo mediální prostředí, které zcela podpořilo vládní postoje. Vrcholoví politici svými prohlášeními vytvořili napětí a záporné reakce vůči migrantům.

Země Visegrádské skupiny reagovaly na migrační krizi zodpovědně v kontextu ochrany obyvatel národních zemí, ale jejich reakce byly v kontextu zemí Evropské unie rozdílné. Přesto lze očekávat, že reakce evropského obyvatelstva bude spíše neutrální vzhledem ke kulturním hodnotám. Jednou z podmínek bude navázat užší spolupráci se zdrojovými zeměmi.

Nelegální migrace je v současné době největším problémem pro Česko, v ostatních zemích se předpokládá, že by se významnějším problémem mohla stát v blízké době. Tomu napomáhá vztah mezi visegrádskými zeměmi a východní Evropou, lze tedy předpokládat, že většina budoucí migrace bude pocházet právě z východní Evropy. S výjimkou Maďarska, kde je hlavní zemí původu migrantů Rumunsko, pochází ve všech zemích V4 největší počet pracovních migrantů z Ukrajiny. V maďarském případě zaujímají Ukrajinci jako třetí nejpočetnější skupina rovněž významnou pozici na pracovním trhu.

V této souvislosti je nutné vnímat otázku nelegální migrace v rámci zemí V4 v širším kontextu a zapojit do jejího řešení ministerstva zahraničních věcí jednotlivých zemí V4. V obecné rovině vůle zemí V4 k vzájemné spolupráci existuje, a to i po jejich vstupu do EU. Dokument „Guidelines on the future areas of Visegrád cooperation“ předpokládá mimo jiné i spolupráci jak v oblasti boje proti

nelegální migraci a organizovanému zločinu, tak i výměnu zkušeností v oblasti rozvojové spolupráce, aktivní podíl na vytváření SZBP a konzultace, spolupráci a výměnu zkušeností v oblasti vnitřních věcí a spravedlnosti, Schengenu a ochrany a managementu vnějších hranic EU a vízové politiky

Všechny země Visegrádské skupiny se snaží prostřednictvím represivní politiky a opatření zabránit nelegální migraci, především vstupu nelegálních migrantů na území svého státu a nelegálnímu pobytu na svém území.

Právní úpravy všech zemí V4 obsahují institut povolení k zaměstnání, proces získávání těchto povolení je oddělený a předchází procesu získávání víza. Každý ze států má legislativně stanovenou kategorii cizinců, kteří povolení nepotřebují. V České republice a na Slovensku je toto povolení podmíněno s ohledem na situaci na trhu práce, v Maďarsku a Polsku je toto povolení automaticky uděleno bez ohledu na situaci na trhu práce.

Státy V4 si k zamezení zneužití zákonných ustanovení vytvořily různé ochranné prostředky. Jednotlivé státy se snaží řešit problémy v oblasti migrace i prostřednictvím ad hoc prostředků. V České republice a na Slovensku jde o program řízené migrace. Problémem je fakt, že tyto dva státy nemají sjednocující Úřad pro migraci a z toho důvodu je v těchto státech tendence řešit problémy změnou právních úprav a nikoli dlouhodobou systémovou změnou. Maďarsko a Polsko tento úřad mají, ale jeho zásah do problematiky migrační a azylové politiky je nepatrný a formování konzistentní migrační politiky není zcela jasné.

5 Prognóza předpokládaného vývoje azylové a migrační politiky Visegrádské skupiny

Migrační krize a podmínky stability zdrojových a cílových zemí jsou v současnosti velmi diskutovaným tématem nejen v rámci Evropské unie, ale jedná se o celosvětovou záležitost. Postoje hraničních států a zemí V4 během posledních let změnil evropský pohled na pojem solidarita a akceptování kolektivního rozhodnutí. Klíčovým důvodem debat je úsilí identifikovat důvody masové migrace a zavrhnou a implementovat procesy a funkcionality, které zásadně omezí nelegální migraci a podpoří regionální vývoj zdrojových zemí.

V dlouhodobější perspektivě by řešením problému nelegální migrace bylo rozšíření svobody pohybu na země sousedící s EU, jak to navrhuje koncept politiky sousedství EU. Za stávající situace se země V4 mohou společně zaměřit v rámci Evropské unie na využití následujících možností:

- úzce spolupracovat a aktivně se podílet na vytváření evropské migrační politiky;
- úzce spolupracovat a aktivně se podílet na SZBP EU vůči předmětným zemím;
- aktivně se zapojit do vytváření a konkrétního naplňování politiky sousedství EU a rozvojové spolupráce EU;
- podpořit a aktivně využít připravovaný koncept existence Evropských informačních bodů ve zdrojových zemích, které by mohly poskytovat i informace o možnostech legálního získání práce v zemích V4 (a dalších zemích EU), či ho přímo zprostředkovávat;
- aktivně se podílet na programech podpory malého a středního podnikání a investic ve zdrojových zemích.

Počet obyvatel zemí Evropské unie (včetně Velké Británie) se mezi lety zvýšil 1,5 milionů osob. Celkem 18 států zaznamenalo růst počtu obyvatel, 14 států zaznamenalo jak přirozený růst obyvatel, tak i čistou migraci přispívající k populačnímu růstu. Ve zbývajících 10 státech se počet obyvatel snížil.

5.1 Prognóza předpokládaného vývoje migrace do České republiky

Česká republika zůstala i po změně metodiky imigrační zemí. Země je dlouhodobě atraktivní pro občany zemí východní Evropy a Vietnamu. Globalizace a zvýšená mobilita pracovních sil v EU znamená pro Českou republiku nárůst počtu migrantů a vytváření eticky a kulturně různorodého prostředí.

Počátek 21. století lze z pohledu migrace označit jako období rychlého růstu. Nárůst migrace je v ČR oproti zemím V4 a východoevropským zemím výrazný, i přesto však nedosahuje průměrné hodnoty integrace ve vyspělých západních zemích, kde tato hodnota činí 8-10 %. Průměrný podíl cizinců v České republice se dlouhodobě pohybuje kolem 4 %.

Obrázek 7 - Vývoj žádostí o azyl v ČR po roce 2015, zdroj: vlastní zpracování

Bude-li se pozitivní trend ekonomického vývoje udržovat, lze předpokládat udržení trendu migrace. V současnosti se v České republice nachází přes půl milionu zahraničních pracovníků. Počet cizinců pracujících v ČR tvoří na pracovním trhu téměř 6,5 % a celkový počet cizinců pobývajících na území se k roku 2019 pohybuje na 4,3 % obyvatel České republiky.

Česká republika se dlouhodobě nachází ve fázi přirozeného úbytku, který je kompenzován přírůstkem obyvatel zahraničním stěhováním.

Pod 10 milionů obyvatel by se Česká republika měla dle prognózy dostat v roce 2034.

5.2 Prognóza předpokládaného vývoje migrace na Slovensko

Slovenská republika se pro migranty jeví jako neatraktivní země i přesto, že se jedná o zemi ekonomicky příznivou. V posledních letech je možné sledovat trend, kdy ačkoli do země vstoupí vysoké množství migrantů, následně pokračují do zemí západní a severní Evropy.

Obrázek 8 - Vývoj žádostí o azyl na Slovensku po roce 2015, zdroj: vlastní zpracování

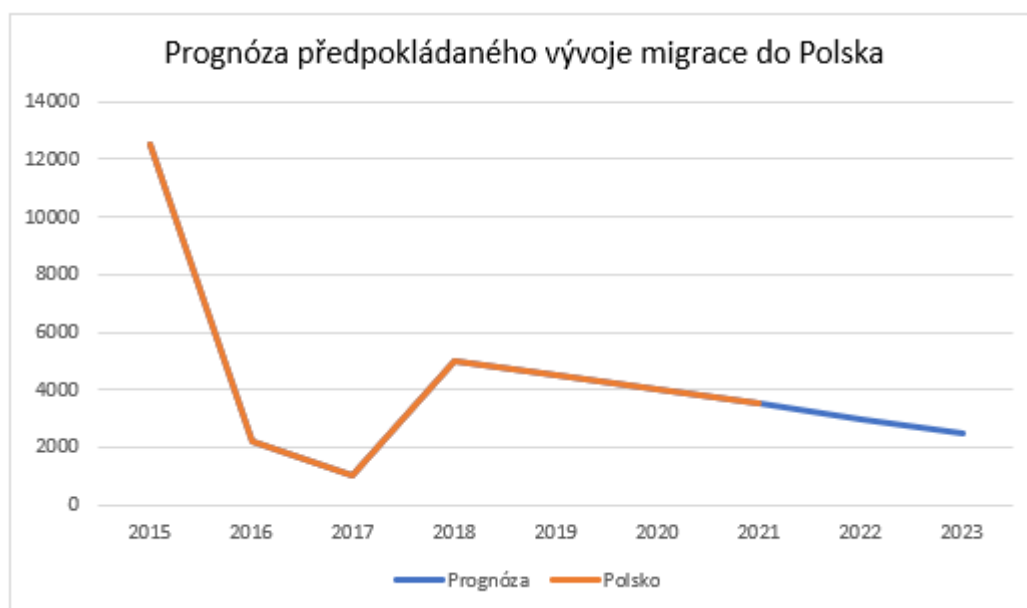
Slovensko by si mělo stanovit, o kterou skupinu migrantů má zájem a vytvořit si podmínky pro jejich získání a udržení. Migrantí přijíždějící na Slovensko jsou kvalifikovaní a vzdělaní, přičemž téměř polovina migrantů ze třetích zemí a třetina migrantů z Evropské unie má vysokoškolské vzdělání. Do budoucnosti se předpokládá nárůst poptávky po méně kvalifikovaných pracovnících, kteří ovšem mohou vytlačit stejně kvalifikované pracovníky z domácího trhu. Slovenská republika má podle posledních údajů Statistického úřadu z roku 2017 celkem 5 441 899 obyvatel. Přestože patří mezi tři nejmladší země, nízká porodnost a silná generace s přechodným důchodovým věkem předpokládá mírný nárůst obyvatel až do roku 2030, kdy země dosáhne svého maxima. Předpokládá se, že bude Slovensko v roce 2060 patřit mezi tři nejstarší země v Evropě a jednu z nejstarších zemí na světě.

5.3 Prognóza předpokládaného vývoje migrace do Polska

Polsko zažívá odliv vysoko i nízko kvalifikovaných pracovníků, a to zejména do Spojeného království a Irska. Polská asociace pro řízení lidských zdrojů předpokládá, že až 46 % studentů vážně uvažuje o opuštění země. V důsledku nedostatku pracovních sil na domácím trhu začalo Polsko hledat strategie, jak hledat zahraniční pracovní sílu. Přes vysokou emigraci obyvatel je Polská ekonomika konstantní.

Problémem Polské republiky je kromě emigrace i nízká porodnost, která je s hodnotou 1,29 výrazně pod průměrem EU. Nejrealističtější předpověď je v současnosti pokles obyvatelstva do roku 2050 a to ze současných 38 milionů na úroveň 33 milionů, přičemž třetina Poláků bude starších 65 let.

V blízkém horizontu lze předpokládat zvýšená emigrace Poláků do západních zemí, kdy v blízkém horizontu vznikne nová generace vícejazyčných polských dětí, které budou přínosem pro západní Evropu.

Obrázek 9 - Vývoj žádostí o azyl v Polsku po roce 2015, zdroj: vlastní zpracování

5.4 Prognóza předpokládaného vývoje migrace do Maďarska

Ze všech zemí V4 zaujímá vůči migraci nejradikálnější postoj Maďarsko v čele s premiérem Viktorom Orbánem a jeho výroky vůči Německu a Evropské unii.

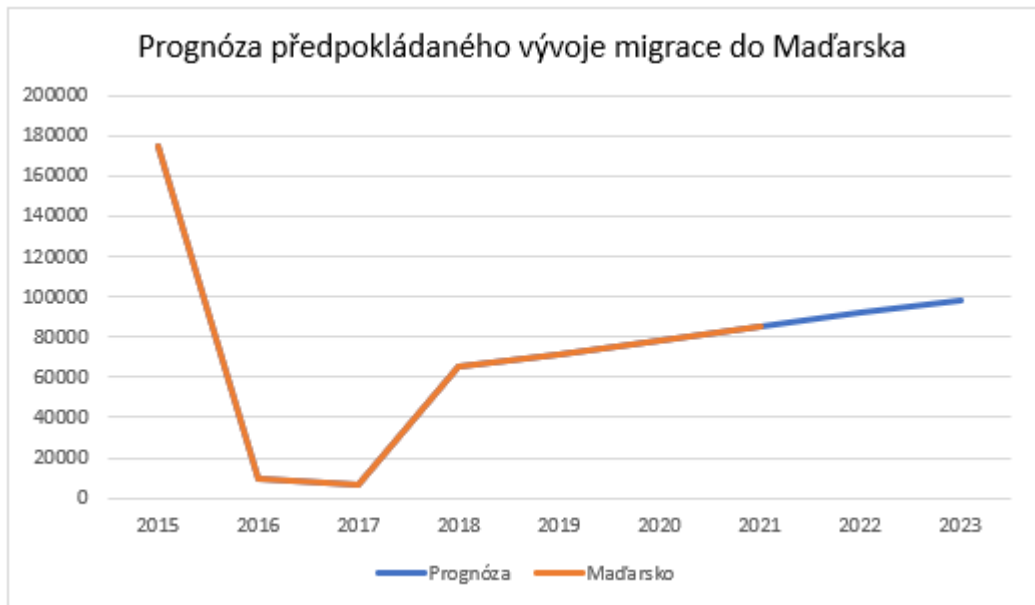
Maďarsko je tradičně tranzitní, zdrojovou a cílovou zemí legální i nelegální migrace. Geografická poloha určuje Maďarsko jako jednu z hlavních tranzitních zemí nelegální migrace do jiných členských států Evropské unie. Východní a jihovýchodní migrační trasy tvoří tzv. balkánskou západní cestu.

Členství v Evropské unii a vysoká životní úroveň působí jako přitažlivý faktor migrantů ze sousedních zemí. Maďarské hranice tvoří vnější hranici rozšířené Evropské unie, proto jsou na území Maďarska uplatňovány přísnější imigrační pravidla než v ostatních zemích Visegrádu.

Maďarská migrační strategie z roku 2013 zdůrazňuje skutečnost, ačkoli je nutné zajistit ochranu národní pracovní síly, stává se nutností získat další pracovní sílu. Z toho lze usoudit, že Maďarsko je zemí, která potřebuje zahraniční pracovníky v rozličných hospodářských odvětvích.

Samotný vývoj migrace je v Maďarsku spíše průměrný, ačkoli se po analýze diferencí mezi přistěhovalými a žadateli o azyl jeví jako podstatný. Podle celkových hodnot je trend přistěhovalých mírně rostoucí oproti žádostem o azyl, jejichž hodnota v posledních letech stabilně narůstá. Nejčastějšími národnostmi přistěhovalců jsou Rumuni, Němci, Ukrajinci, Srbové a Slováci, což podporuje předchozí domněnky o dlouhodobě výrazném nárůstu počtu přistěhovalců ze sousedních zemí.

Z dlouhodobého hlediska jsou nejčastějšími žadateli obyvatelé Kosova a Afganistánu, ke kterým se po roce 2015 připojili zejména žadatelé ze Sýrie, přičemž jejich podíl na migraci stoupl z 5 % na 37 % celkových žádostí o azyl. Kvůli nestabilní situaci v Sýrii lze předpokládat, že toto číslo bude nadále stoupat.

Obrázek 10 - Vývoj žádostí o azyl v Maďarsku po roce 2015, zdroj: vlastní zpracování

Pro státní příslušníky třetích zemí je přístup k občanství dlouhodobým a omezujícím procesem. Formálně je možné získat státní občanství do osmi let po obdržení povolení k trvalému pobytu, které ovšem vyžaduje alespoň tři roky pobytu v zemi. Průměrná délka procesu k získání občanství tedy trvá 11 let. Vzhledem ke zvýšené migraci Maďarů do západní Evropy je nutné i přes zvýšené bezpečnostní riziko přehodnotit migrační a azylovou politiku.

Závěr

Téma migrační krize je aktuálním tématem i přes skutečnost, že hlavní vlna migrace pominula a současná situace se jeví jako stabilní. Migrace je přirozenou vlastností člověka, který existuje od počátku. V moderním životě je migrace nutná pro správné fungování státu, jelikož výrazně ovlivňuje trh práce.

Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko i celá Evropa se od roku 2015 potýká s migrační krizí. Přestože je migrace vnímána jako pozitivní faktor, nekontrolovatelná migrace, jaké jsme svědky způsobuje pro cílový stát velké problémy, a to zejména z důvodu nepříznivé politické i ekonomické situace. Hlavními obavami v oblasti nelegální migrace je bezpečnost situace postižených zemí, kde panuje strach ze zvýšené kriminality a negativního dopadu na ekonomiku státu.

Počáteční kapitoly byly zaměřené na vysvětlení pojmů souvisejících s migračními teoriemi. Důvodem zvolení těchto pojmů byla jejich souvislost pro snazší pochopení tématu bakalářské práce. V rámci migračních teorií byly představeny i vybrané právní úpravy, a to jak v kontextu Evropské unie jako celku, tak i na území České republiky.

Na uvedené kapitoly navázalo objasnění migrační a azylové politiky Evropské unie. Tako část práce se skládala ze tří celků, které se věnovaly právním úpravám vůči této politice a vývoji migrační krize od roku 2015. Poslední částí bylo představení dvou hlavních migračních tras, které jsou kritické pro vstup migrantů do Evropské unie.

Hlavní částí bakalářské práce byla část zabývající se azylovou a migrační politikou zemí Visegrádské skupiny. Kromě úvodu, který se zabýval relativní jednotnou politikou v oblasti azylové a migrační politiky byla tato část rozdělena na čtyři samostatné kapitoly, z nichž se každá věnovala jedné zemi Visegrádské skupiny.

Analytická část bakalářské práce byla rozdělena na dvě na sebe navazující části. První částí byla metoda komparativní, kdy bylo na základě komparace jednotlivých zemí Visegrádské skupiny vyhodnocena jejich spolupráce, ale i rozdíly v postupu zvládnutí evropské migrační krize a v oblasti migrační

a azylové politiky. Na předchozí komparaci navázala prognóza předpokládaného vývoje azylové a migrační politiky, a to jak Visegrádské skupiny jako celku, tak i prognóza budoucího vývoje jednotlivých států.

Komparací jednotlivých států Visegrádu bylo dokázáno, že i přes úzkou spolupráci zastává každá země odlišný postoj ke zvládnutí migrační krize a vydává vlastní azylovou politiku v závislosti na svůj historický vývoj. Zatímco Česká republika a Slovensko leží mimo hlavní migrační trasy a k azylové a migrační politice zaujímá spíše opatrný postoj, Maďarsko je díky své geografické poloze jedním z tranzitních států Západobalkánské trasy a je nuceno vyžadovat pro ochranu svého obyvatelstva tvrdé podmínky pro udělení azylu. Nejvíce nakloněným státem pro přijetí uprchlíků je Polsko, které se dlouhodobě potýká s emigrací obyvatelstva do západní zemí Evropy.

Státy V4 naopak zaujímají společný postoj vůči migrační a azylové politice Evropské unie. Přestože tyto státy přejaly nařízení a směrnice EU, oproti většině států Evropy tyto nařízení začlenily do svých legislativních systémů, než aby je nahradily. V4 se v tomto směru blíží státům východní Evropy.

Zvláštností v kontextu Evropské unie je fakt, že všechny země Visegrádské skupiny přijaly vůči azylové a migrační politice represivní postoj. Výjimkou se na počátku migrační krize stalo Polsko, které jako jediný stát V4 přímo podpořil přerozdělování migrantů do zemí Evropské unie na základě tzv. uprchlických kvót. Polsko tento postoj zastávalo mezi lety 2015-2017, kdy po řadě teroristických útoků v zemích západní Evropy svůj postoj přehodnotilo, a tak jako zbylé země V4 se začalo stavět k uprchlické krizi a povinným kvótám negativně.

Rozdílem v oblasti azylové politiky mezi jednotlivými státy je jejich legislativní oblasti. V České republice a na Slovensku jde o program řízené migrace. Nevýhodou tohoto systému je, že oba tyto státy nemají sjednocující Úřad pro migraci a z toho důvodu se v těchto státech řeší problémy migrace a azylu změnou právních úprav a nikoli dlouhodobou systémovou změnou. Oproti tomu Maďarsko a Polsko tento úřad mají, ale jeho zásah do problematiky migrační a azylové politiky je nepatrný.

Prognóza vývoje migrační a azylové politiky se výrazně liší v každém státu. Nejhorší situaci můžeme pozorovat v Polsku, kdy emigrace obyvatelstva výrazně převyšuje imigraci. Podobnou situaci zažívá Maďarsko, které svými právními úpravami v oblasti azylové politiky láká zpět do země cizince maďarského původu. Důvodem je stále se zvyšující závislost maďarského pracovního trhu na zahraničních pracovnících.

Situace v České republice a na Slovensku je oproti zbylým dvěma státům V4 stabilizovaná. Česká republika zažívá stabilní roční přírůstek v oblasti imigrace. Důvodem je vysoká životní úroveň a aktivní podpora legální migrace do země. Podobně jako Česká republika i Slovensko pozoruje přísun vysoce kvalifikovaných pracovníků, a to zejména ze zemí Evropy.

Hypotézou bakalářské práce je teze, že má migrace pozitivní vliv na ekonomiku států Visegrádské skupiny. To můžeme i přes negativní vliv evropské migrační krize potvrdit. Z dostupných údajů můžete potvrdit, že evropská migrační krize měla pozitivní dopad na vývoj a zpřesnění azylové a migrační politiky Evropské unie, která se následně přenesla na státy V4.

Seznam použité literatury

Monografie

- [1] BAUMAN, Zygmunt. *Cizinci před branami*. Přeložil Zuzana GABAJOVÁ. Olomouc: Broken Books, 2017. ISBN 978-80-906307-2-7.
- [2] ERŐSS Ágres a Dávid Karácsonyi. *Discovering migration between Visegrad countries and Eastern Partners*. HAS RCAES Geographical Institute Budapest, 2014. ISBN 978-963-9545-44-1.
- [3] HIRTLOVÁ, Petra, Ján LIĐÁK a Vladimír SRB, ed. *Mezinárodní migrace v evropském kontextu: sborník z mezinárodní vědecké konference konané na ARCVŠPSV ve dnech 15.-16.5.2008*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, 2008. ISBN 978-80-86879-16-1
- [4] HUNTINGTON, S. P. *Střet Civilizací: Boj kultur a proměna světového řádu*. Přeložil Ladislav NAGY. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 2001, 448 s. ISBN 80-86182-49-5.
- [5] KELLER, J. *Evropské rozpory ve světle migrace*. 1. vyd. Praha: Slon, 2017, 227 s. ISBN 978-80-7419-249-4.
- [6] KLAUS, Václav. *Sebedestrukce Západu*. Praha: Institut Václava Klause, 2020. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-066-4.
- [7] KŘEN, Jan. *Čtvrt století střední Evropy: visegrádské země v globálním příběhu let 1992-2017*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-3977-2
- [8] KURAS, B. *Poslední naděje civilizace*. Praha: Eminent, 2016, 224 s. ISBN 978-80-7281-505-0.
- [9] LUKÁŠEK, Libor. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991-2004*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1859-3.
- [10] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9.
- [11] PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2013. ISBN 978-80-7418-161-0

- [12] ROŽŇÁK, P. a kol. *Země Visegrádu a migrace. Fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*, 1. vyd. Ostrava – Přívoz: KEY Publishing s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7418-292-1.
- [13] ROŽŇÁK, Petr a Karel KUBEČKA. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: Key Publishing, 2018. ISBN 978-807-4182-921.
- [14] ROŽŇÁK, Petr. *Politologie pro všechny*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-214-3.
- [15] SOUKUP, Jindřich. *Konkurenceschopnost zemí Visegrádské čtyřky v rámci EU*. Praha: Management Press, 2017. ISBN 978-80-726-1500-1.
- [16] SCRUTON, R. *Západ a ti druzí: Globalizace a teroristická hrozba*. 2. vyd. Brno: Barrister and Principal, 2016, 176 s. ISBN 978-80-7485-101-8.
- [17] SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0
- [18] SZYMANOWSKI, Maciej. *Na východ od Západu, na západ od Východu: středoevropské reflexe 1989-2015*. Přeložil Lucie SZYMANOWSKÁ. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-807-3253-875.
- [19] WIENTZEK, Olaf. 2017. „Visegrádská spolupráce – motor nebo brzda evropského integračního projektu“ In Pravicová řešení politických výzev pro rok 2018. Ed. Tungul, Lucie. Praha: TOPAZ.

Zákony a dokumenty států a nadnárodních organizací

- [1] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států. In: Esipa. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32013R0604>
- [2] The Visegrad Group: the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia / About the Visegrad Group. The Visegrad Group: the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia / News [online]. Copyright © 2006 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about> 37) UNHCR – Figures at a Glance.
- [3] Zákon č. 325 ze dne ze dne 11. listopadu 1999 o azylu. In: Sbírka zákonů České republiky. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>
- [4] Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-32>
- [5] Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími. In: Esipa. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32001L0055>

Webové zdroje a články

- [1] Angela Merkel welcomed refugees to Germany. They're starting to help the economy. <https://www.washingtonpost.com> [online]. 2019 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/world/europe/angela-merkel->

welcomed-refugees-to-germany-theyre-starting-to-help-the-economy/2019/05/03/4bafa36e-6b60-11e9-bbe7-1c798fb80536_story.html

- [2] Bezpečnostní informační služba. Bezpečnostní systém ČR. [online] [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/bezpecnostni-system/>
- [3] Celní správa České republiky, 2009. Základní pojmy. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/zakladni-pojmy.aspx>
- [4] Česká televize, 2016. Zaorálek: Dohoda EU-Turecko může posloužit jako model pro další migrační trasy. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1759197-zaoralek-dohoda-eu-turecko-muze-poslouzit-jako-model-pro-dalsi-migracni-trasy>
- [5] Člověk v tísni, 2022. Migrace v souvislostech. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/co-delame/migrace-v-souvislostech>
- [6] Člověk v tísni, 2022. Co znamenají termíny ekonomický migrant, cizinec a uprchlík? [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/ekonomicky-migrant-nelegalni-uprchlik-cizinec-4588gp>
- [7] Člověk v tísni, 2022. Migrace v souvislostech. <https://www.clovekvtsni.cz/co-delame/migrace-v-souvislostech>
- [8] ČSÚ, 2018b. Cizinci: Mezinárodní ochrana. Czso.cz [online]. © [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_rizeni_azyl
- [9] ČSÚ, 2018c. Cizinci: Nelegální migrace. Czso.cz [online]. © 2018 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nelegalni_migrace
- [10] EU, 2018. Smlouvy EU: Lisabonská smlouva. Europa.eu [online]. © 2018 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/law/treaties_cs
- [11] EU, 2018b. Smlouvy EU: Smlouva o Evropské unii – Maastrichtská smlouva [online]. © 2018 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/law/treaties_cs

- [12] EU, 2018c. Smlouvy EU: Římské smlouvy: Smlouvy o EHS a EURATOMU. Europa.eu [online]. © 2018 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://europa.eu/europeanunion/law/treaties_cs
- [13] European commission, 2021. Population: demographic situation, languages and religions. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-35_en
- [14] Evropská komise podniká kroky k vyřešení uprchlické krize. https://ec.europa.eu/info/index_cs [online]. Štrasburk, 2015 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_15_5596
- [15] Evropský parlament. Amsterodamská smlouva. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>
- [16] Evropský parlament. Zaručení práva na azyl. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/democracy-and-human-rights/fundamental-rights-in-the-eu/guaranteeing-the-right-to-asylum>
- [17] Far-right protesters clash with UK police at anti-migrant march in Dover. <https://www.dw.com> [online]. 2019 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/far-right-protesters-clash-with-uk-police-at-anti-migrant-march-in-dover/a-54828206>

- [18] FRONTEX, 2019. Co je to Frontex? Europa.eu [online]. © 2019 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://frontex.europa.eu/language/cs/> GÁL, F., 2017. Prognóza. Sociologická encyklopedie [online]. Praha:
- [19] International Visegrad Fund, 2013. Historie V4. Visegradgroup.eu [online]. © 2013 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/historie>
- [20] Karmína, 2019. Cudzinci, odbory a trieda pracujúcich. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://karmina.red/posts/cudzinci/>
- [21] KREJČÍ, P., 2015. Azylové právo a právo týkající se migrace. Bulletin advokacie [online]. 2015 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/azylove-pravo-apravo-tykajici-se-migrace?browser=mobi>
- [22] MACHOTKOVÁ, Š., 2019. Co je Schengen. Euroskop.cz [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>
- [23] Mendelova univerzita v Brně, 2019. Migrace obyvatelstva – historické mezníky a význam migrace pro současnost i budoucnost. Mendelu.cz [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=71391
- [24] Migrace online, 2016. Maďarsko. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/zeme/hungary>
- [25] Migrace online, 2016. Migrace v ČR, fakta a čísla. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/migrace-v-cr-fakta-a-cisla>
- [26] Migrace online, 2016. Polsko. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/zeme/poland>
- [27] Migrace online, 2016. Společenská integrace migračních skupin, základní pojmy a problémové okruhy. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/spolecenska-integrace-migracnich-skupin-zakladni-pojmy-a-problemove-okruhy>
- [28] Migrace online, 2019. Regularizace nelegální migrace. [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/temata/regularizace> Migrace online, 2016.

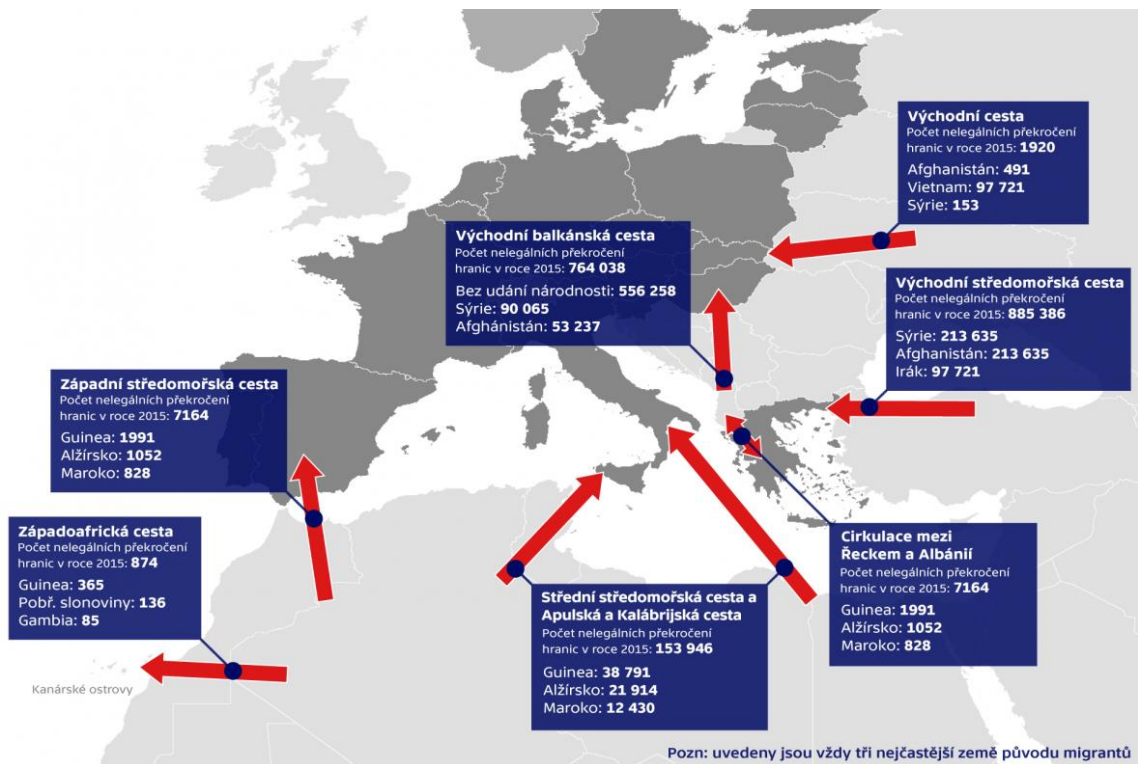
- Slovensko. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/zeme/slovakia>
- [29] Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020. Integrace cizinců. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/integrace-cizincu>
- [30] Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. Strategie migrační politiky České republiky. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>
- [31] Ministerstvo vnitra České republiky, 2017. Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců v ČR. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-v-cr.aspx>
- [32] Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Dublinský systém. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>
- [33] Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Migrace. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>
- [34] Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Slovníček pojmů. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>
- [35] Ministerstvo vnitra ČR, 2015. Strategie migrační politiky ČR. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-strategie-migracni-politiky-cr.aspx>
- [36] Ministersvo vnitra. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjbsqfhnfz5AhUD6CoKHSUpDEMqFnoEAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fbezpecnost-pdf.aspx&usg=AOvVaw2iep-lxw4Bk0N26Ejgtdl1>
- [37] MV ČR, 2019. Slovníček pojmů: Terminologický slovník. Mvcr.cz [online]. © 2019 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

- [38] Německo kvůli přílivu uprchlíků dočasně zavádí hraniční kontroly. <https://ct24.ceskatelevize.cz/> [online]. 2015 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1583780-nemecko-kvuli-prilivu-uprchliku-docasne-zavadi-hranicni-kontroly>
- [39] PÁNEK, J., 2019. Evropská migrační krize a její historické kořeny. In: [Velkomeziricko.cz](http://www.velkomeziricko.cz) [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: http://www.velkomeziricko.cz/images/stories/Vsehochut/j_panek_evropska_migracni_krize.pdf
- [40] SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika: Integrace a inkluze. 2012. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/s/16169/SPECIALNI-PEDAGOGIKA-INTEGRACE-A-INKLUZE.html>
- [41] Sociologický ústav AV ČR [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Prognoz>
- [42] UNHCR – The UN Refugee Agency [online]. Copyright © UNHCR 2001 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

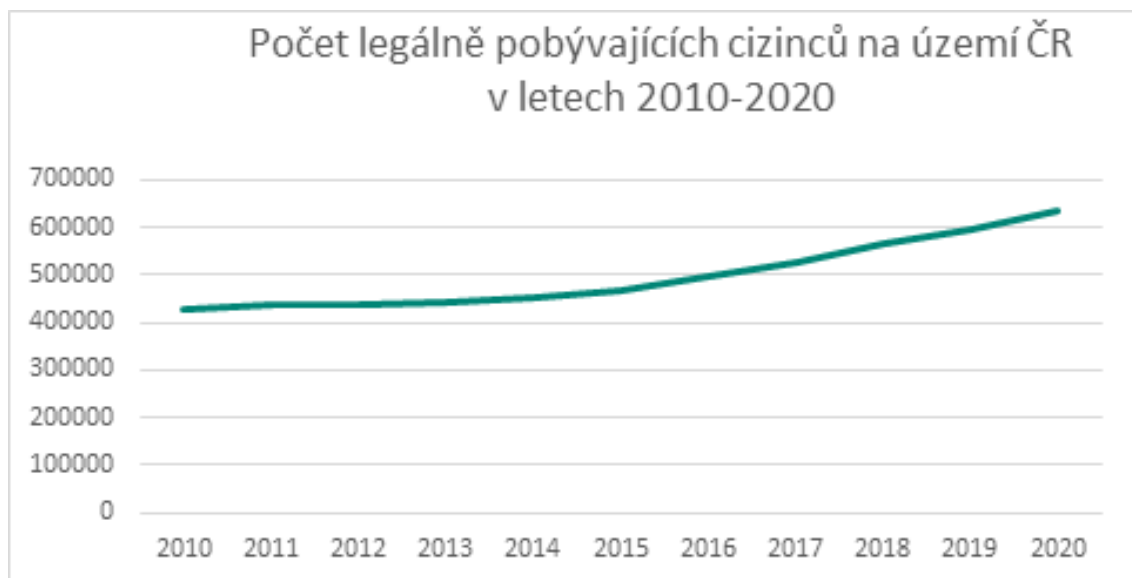
Seznam použitých zkratk

AMO	Asociace pro mezinárodní otázky
EU	Evropská unie
FRONTEX	Frontières extérieures (česky: Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž)
MV	Ministerstvo vnitra
NATO	North Atlantic Treaty Organization (česky: Severoatlantická aliance)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (česky: Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky)
V4	Visegrádská skupina, Visegrádská čtyřka

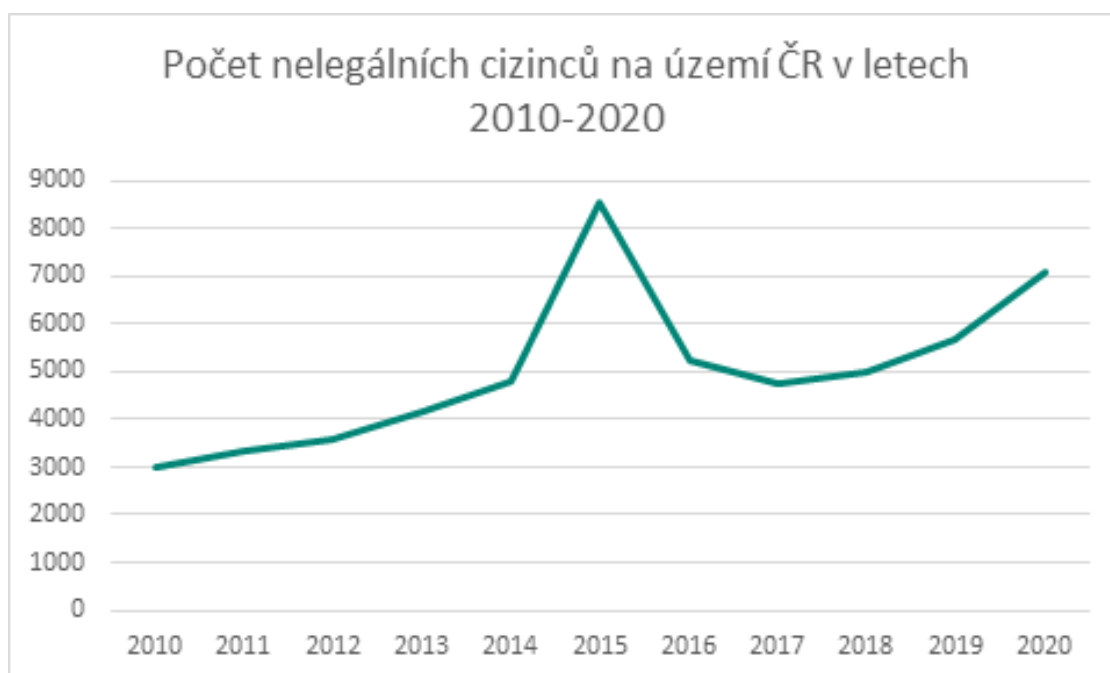
Seznam příloh

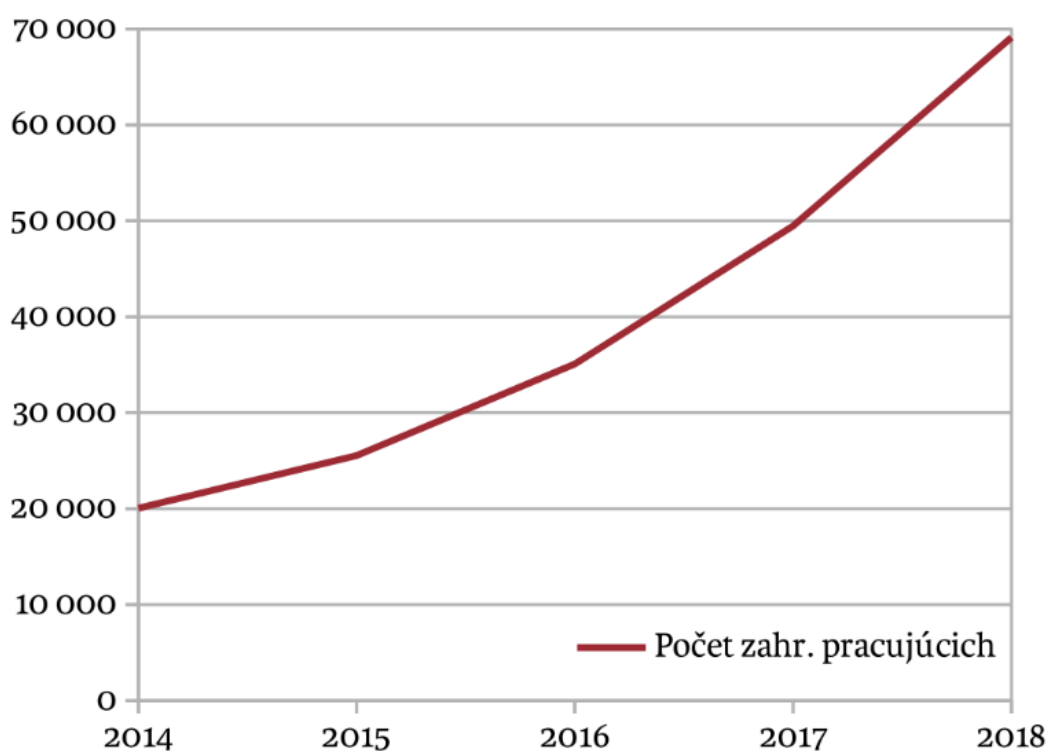
Obrázek 1 - Současné migrační trasy do Evropy, zdroj: Česká televize

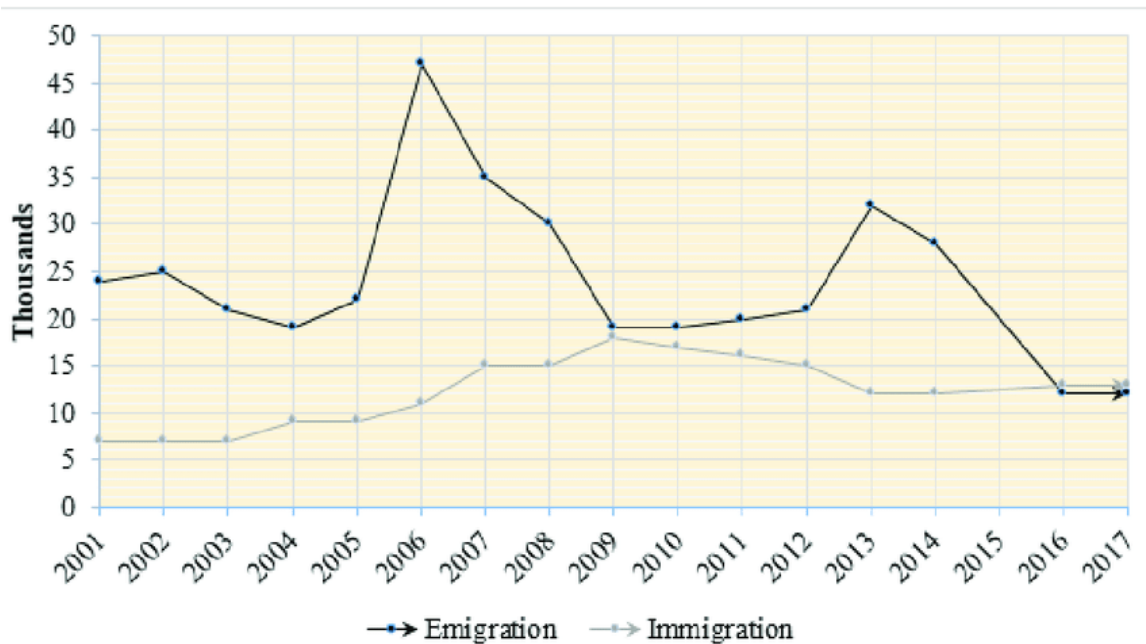
Obrázek 11 - Vývoj počtu legálně pobývajících cizinců na území ČR v letech 2010-2020, zdroj: migrace online

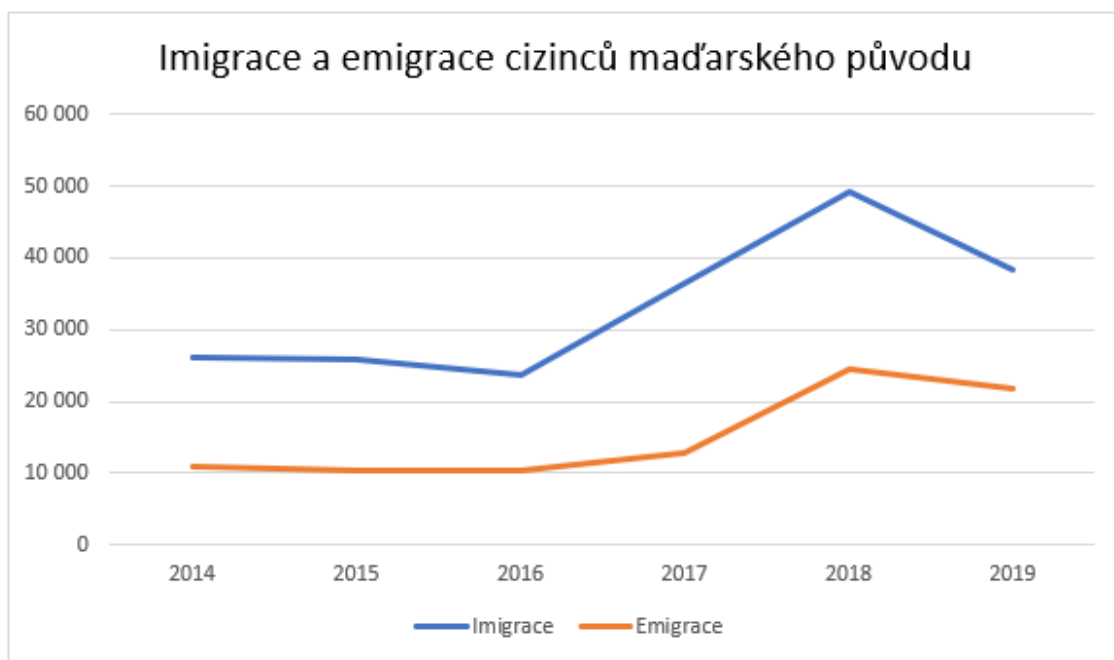
Obrázek 3 - Vývoj počtu nelegálních cizinců na území ČR v letech 2010-2020., zdroj: migrace online

Obrázek 12 - Počet cizinců na území Slovenska, zdroj: karmina.red

Obrázek 13 - Porovnání emigrace a imigrace na území Polska, zdroj: researchgate

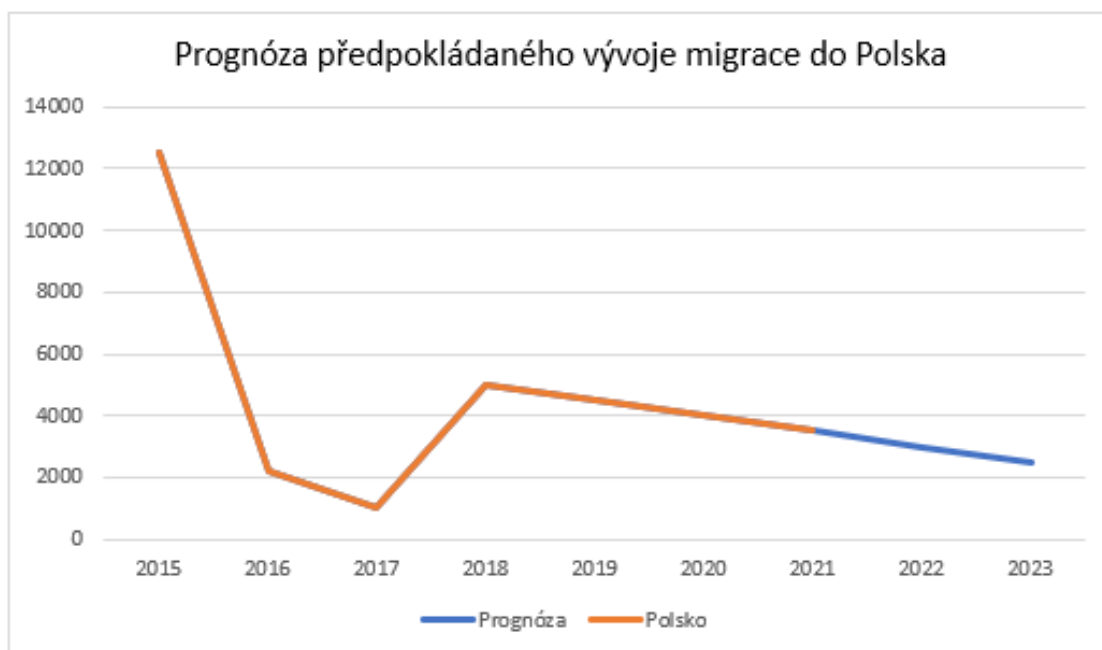
Obrázek 14 - Migrace a emigrace cizinců maďarského původu, zdroj: vlastní zpracování

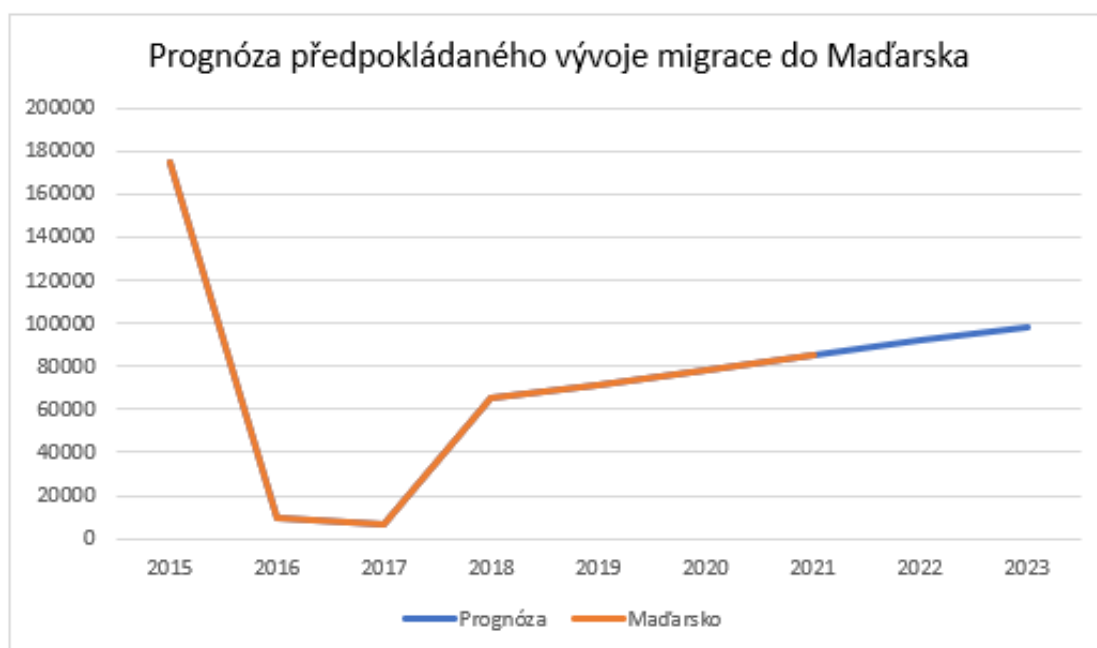
Obrázek 15 - Vývoj žádostí o azyl v ČR po roce 2015, zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 16 - Vývoj žádostí o azyl na Slovensku po roce 2015, zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 17 - Vývoj žádostí o azyl v Polsku po roce 2015, zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 18 - Vývoj žádostí o azyl v Maďarsku po roce 2015, zdroj: vlastní zpracování